

HỢP PHẦN XÃ HỘI

Hướng dẫn

Phục hồi chức năng dựa vào cộng đồng

Thư viện dữ liệu của tổ chức WHO

Phục hồi chức năng dựa vào cộng đồng: Cẩm nang hướng dẫn Phục hồi chức năng dựa vào cộng đồng

1. Phục hồi chức năng. 2. Người khuyết tật. 3. Các dịch vụ sức khỏe cộng đồng. 4. Chính sách y tế. 5. Quyền con người. 6. Công bằng xã hội. 7. Sự tham gia của khách hàng. 8. Hướng dẫn.
I. Tổ chức Y tế thế giới. II. Tổ chức Giáo dục, Khoa học và Văn hóa Liên hiệp quốc. III. Tổ chức Lao động Quốc tế. IV. Tổ chức vì sự phát triển người khuyết tật Quốc tế.

ISBN 978 92 4 354805 0

(THƯ VIỆN Y KHOA QUỐC GIA HOA KỲ / MÃ TRA CỨU:WB 320)

Xuất bản bởi Tổ chức Y tế Thế giới vào năm 2010 với tựa đề: “Community-based rehabilitation: CBR guidelines”

Bản quyền © Tổ chức Y tế Thế giới 2010

WHO bảo lưu mọi quyền. Các ấn phẩm của Tổ chức Y tế Thế giới có thể được mua tại cơ quan báo chí WHO, Tổ chức Y tế Thế giới, số 20 Đại lộ Appia, 1211 Giơ-ne-vơ 27, Thụy Sĩ (điện thoại: +41 22 791 3264; fax: +41 22 791 4857; e-mail: bookorders@who.int). Các yêu cầu về xin phép tái bản hoặc dịch thuật các ấn phẩm của WHO – bất kể với mục đích kinh doanh hay phân phối phi thương mại – phải được phép của cơ quan báo chí WHO, tại địa chỉ nêu trên (fax: +41 22 791 4806; e-mail: permissions@who.int).

Các chức danh được sử dụng và việc trình bày các tư liệu trong ấn phẩm này không ám chỉ bất kỳ quan điểm nào của Tổ chức Y tế Thế giới liên quan tới tình trạng pháp lý của bất kỳ quốc gia, lãnh thổ, thành phố hay khu vực hoặc các nhà chức trách ở đó, hay liên quan tới giới hạn về ranh giới hay biên giới. Các đường chấm trên các bản đồ đại diện cho các đường biên giới tương đối mà có thể chưa có sự nhất trí hoàn toàn.

Việc đề cập các công ty cụ thể hoặc các sản phẩm của các nhà sản xuất cụ thể không ám chỉ rằng họ được khuyến khích hay khuyến nghị bởi Tổ chức Y tế Thế giới hơn là các công ty hay sản phẩm khác cùng loại không được nhắc tới. Ngoại trừ do sai sót và thiếu sót, tên của các sản phẩm đã có quyền sở hữu được phân biệt bằng các chữ cái đầu viết hoa.

Tổ chức Y tế Thế giới đã rất thận trọng trong việc xác minh các thông tin có trong ấn phẩm này. Tuy nhiên, tài liệu xuất bản này không được đảm bảo dưới bất kỳ hình thức nào kể cả khi được thể hiện rõ hay ngụ ý. Độc giả chịu trách nhiệm về việc diễn giải và sử dụng tài liệu này. Tổ chức Y tế Thế giới sẽ không chịu trách nhiệm về các thiệt hại do sử dụng tài liệu này.

Cục Bảo trợ Xã hội, Bộ Lao động, Thương binh và Xã hội, Việt Nam đã được Giám đốc của Tổ chức Y tế Thế giới trao quyền dịch thuật và xuất bản một ấn phẩm tiếng Việt và sẽ chịu trách nhiệm chính đối với bản Tiếng Việt này.

Thiết kế và trình bày bởi Inis Communication – www.iniscommunication.com

In tại Việt Nam

Hướng dẫn
Phục hồi chức năng dựa vào cộng đồng

HỢP PHẦN XÃ HỘI

Nội dung

Lời nói đầu 1

Trợ giúp cá nhân 7

Các mối quan hệ, hôn nhân và gia đình 17

Văn hóa và nghệ thuật 25

Vui chơi, giải trí và thể thao 33

Tư pháp 41

Lời nói đầu

Được tham gia tích cực trong đời sống xã hội của gia đình và cộng đồng là rất quan trọng cho sự phát triển cá nhân của mỗi con người. Cơ hội tham gia các hoạt động xã hội có tác động mạnh tới cá tính, lòng tự trọng, chất lượng cuộc sống của một con người, và sau cùng là địa vị xã hội của người đó. Bởi vì người khuyết tật phải đối mặt với nhiều rào cản trong xã hội nên họ thường ít có cơ hội tham gia các hoạt động xã hội.

Trước đây, nhiều chương trình phục hồi chức năng dựa vào cộng đồng (PHCNDVCD) chỉ tập trung tới các vấn đề về sức khỏe và các hoạt động phục hồi chức năng, và thường bỏ qua các nhu cầu xã hội của người khuyết tật. Thậm chí ngày nay, các chủ đề như các mối quan hệ, hôn nhân và nuôi dạy con cái có thể được coi là quá nhạy cảm hay quá khó khăn để giải quyết, trong khi đó, việc tiếp cận với các hoạt động về văn hóa, thể thao, vui chơi giải trí, và cả tư pháp, được xem là không cần thiết. Hợp phần này làm nổi bật tầm quan trọng của những vấn đề này trong đời sống của người khuyết tật, từ đó nhấn mạnh nhu cầu đối với các chương trình PHCNDVCD để giải quyết những vấn đề nêu trên.

Mục tiêu

Người khuyết tật có vai trò và trách nhiệm xã hội đầy ý nghĩa trong gia đình và cộng đồng của họ, và được đối xử bình đẳng trong xã hội.

Vai trò của PHCNDVCD

Vai trò của PHCNDVCD là phối hợp với tất cả các bên liên quan để đảm bảo sự tham gia đầy đủ của người khuyết tật trong đời sống xã hội của gia đình và cộng đồng của họ. Các chương trình PHCNDVCD có thể cung cấp sự hỗ trợ và trợ giúp cho người khuyết tật để họ có thể tiếp cận các cơ hội xã hội, và có thể đối phó với sự kỳ thị và phân biệt đối xử nhằm mang lại những thay đổi xã hội tích cực.

Kết quả mong đợi

- Người khuyết tật được đánh giá thực sự là một thành viên trong gia đình với nhiều vai trò và trách nhiệm xã hội.
- Người khuyết tật và gia đình của họ được khuyến khích và hỗ trợ để đóng góp kỹ năng và nguồn lực vào phát triển của cộng đồng.
- Các cộng đồng nhận thức được rằng người khuyết tật là những thành viên có giá trị và có thể đóng góp tích cực cho cộng đồng.
- Những rào cản không cho người khuyết tật và gia đình họ tham gia các vai trò và hoạt động xã hội cần được thách thức và giải quyết.
- Các cơ quan chính quyền địa phương đáp ứng nhu cầu của người khuyết tật và gia đình họ và cung cấp các hỗ trợ và dịch vụ xã hội hiệu quả khi được yêu cầu.

Đảm bảo sự tham gia của cả cộng đồng

Piña Palmera tiến hành một số hoạt động làm nổi bật các yếu tố của hợp phần xã hội PHCNDVCD. Piña Palmera cung cấp sự trợ giúp cá nhân cho người khuyết tật, đặc biệt là trẻ em khuyết tật và người khuyết tật nặng hoặc có nhiều khuyết tật. Các nhân viên hoặc tình nguyện viên tiến hành các hoạt động trợ giúp bao gồm trợ giúp vệ sinh cá nhân, việc đi lại trong các hoạt động cộng đồng và xã hội. Các trợ giúp cá nhân cần thiết cũng được dành cho các nhân viên là người khuyết tật để họ có thể thực hiện công việc của mình.

Piña Palmera khuyến khích người khuyết tật tham gia các hoạt động vui chơi, giải trí và thể thao. Hội hoạt động phối hợp với người khuyết tật và các vận động viên thể thao ở địa phương để cung cấp nguồn lực và tổ chức các hoạt động và sự kiện cộng đồng địa phương mà cả người khuyết tật và không khuyết tật đều có thể tham gia. Các thiết bị trợ giúp và dụng cụ thể thao phù hợp được cung cấp khi cần thiết để người khuyết tật có thể tham gia. Một số người khuyết tật đã tham gia đội bóng rổ xe lăn quốc gia.

Piña Palmera tổ chức các buổi hội thảo dành cho người khuyết tật với các chủ đề như giao tiếp hiệu quả, giải quyết xung đột, làm việc nhóm, sự tôn trọng, bình đẳng giới tính và tình dục. Các hội thảo này hỗ trợ người khuyết tật mở rộng các mối quan hệ xã hội. Khi cần thiết, Piña Staples cũng đưa ra những lời khuyên liên quan đến quyền lợi hợp pháp của người khuyết tật theo một cách đơn giản và dễ hiểu để đảm bảo người khuyết tật có thể tự bảo vệ mình chống lại bất kỳ hành vi bất công nào.

Các khái niệm chính

Vai trò xã hội

Vai trò xã hội là gì?

Vai trò xã hội là những vị trí mọi người nắm giữ trong xã hội, gắn với một số trách nhiệm và hoạt động nhất định. Các dạng vai trò xã hội khác nhau bao gồm những vai trò có liên quan đến các mối quan hệ (như chồng, vợ, cha, mẹ, anh chị em, bạn bè), công việc (như giáo viên, lao động cộng đồng, nông dân), công việc hàng ngày (như người quét dọn, người nấu ăn), giải trí và thể thao (như cầu thủ bóng đá, người chơi bài), và cộng đồng (như tình nguyện viên, nhà lãnh đạo cộng đồng). Các vai trò xã hội được con người nắm giữ chịu ảnh hưởng bởi các yếu tố như tuổi tác, giới tính, văn hóa và khuyết tật. Vai trò xã hội của con người thay đổi trong suốt cuộc đời của họ, và nhiều cộng đồng đánh dấu những sự chuyển tiếp này bằng các nghi lễ và thông lệ quan trọng.

Tại sao vai trò xã hội lại quan trọng

Vai trò xã hội quan trọng vì nó mang lại bản sắc và ý nghĩa cho cuộc sống. Địa vị xã hội của một người bị ảnh hưởng bởi các vai trò xã hội khác nhau mà họ nắm giữ trong cộng đồng. Ví dụ như một người với vai trò là chồng / vợ, cha mẹ và / hoặc người hưởng lương có thể được đánh giá cao và do đó sẽ có ảnh hưởng tích cực đến địa vị xã hội, trong khi đó, người chưa lập gia đình, không có con và / hoặc thất nghiệp có thể bị đánh giá thấp hơn và có ảnh hưởng tiêu cực đến địa vị xã hội. Khi người khuyết tật có cơ hội để nắm giữ những vai trò xã hội tích cực trong cộng đồng, quan điểm về người khuyết tật có thể thay đổi. Ví dụ việc hoà nhập thành công trẻ khuyết tật ở trường học, hay một người lớn khuyết tật ở nơi làm việc, có thể là một biện pháp hiệu quả nhằm thay đổi quan niệm của xã hội về người khuyết tật.

Hỗ trợ người khuyết tật để đảm nhiệm những vai trò xã hội có giá trị

Có nhiều cách thức khác nhau để giúp người khuyết tật có thể nắm giữ những vai trò xã hội có giá trị. Việc trợ giúp người khuyết tật nâng cao kỹ năng và năng lực, quảng bá hình ảnh tích cực của người khuyết tật trong cộng đồng và hành động để thay đổi những thái độ tiêu cực đều rất hữu ích (tham khảo Hợp phần Trao quyền).

Rào cản đối với sự tham gia xã hội

Một loạt các rào cản có thể hạn chế sự tham gia xã hội của người khuyết tật. Ví dụ:

- người khuyết tật có thể tự ty và nghĩ rằng họ không xứng đáng và cũng không có khả năng tham gia các hoạt động và các sự kiện;
- gia đình họ có thể cảm thấy rằng có một thành viên bị khuyết tật là một sự xấu hổ, vì vậy họ không khuyến khích hay cho phép sự tham gia xã hội của người này;
- cộng đồng có thể có những tư tưởng và quan niệm phi lý về người khuyết tật, như người khuyết tật làm ô uế thánh địa, người khuyết tật bị nguyên rủa và cần phải được tẩy rủa, người khuyết tật có sức mạnh siêu nhiên hay sức mạnh ác quỷ;

- Những rào cản về thể chất đối với sự tham gia xã hội bao gồm việc các phương tiện giao thông vận tải và các tòa nhà không thể tiếp cận được, ví dụ như các trung tâm cộng đồng, địa điểm thể thao và rạp chiếu phim.

HỘP 2

Rào cản thể chất đối với sự tham gia

“Đôi khi chúng tôi muốn xem một bộ phim trong rạp chiếu phim, nhưng lại không có nơi dành cho xe lăn. Chúng tôi không thể ngồi ở ghế cố định, nhưng cũng không có không gian ở phía trước. Khi chúng tôi yêu cầu thì không ai lắng nghe chúng tôi cả”(1).

Bình đẳng giới

Phụ nữ khuyết tật ở các nước có thu nhập thấp thường có ít cơ hội nắm giữ những vai trò xã hội nào đó ví dụ như nuôi dạy con cái. Một số gia đình có thể quá bảo vệ và ngăn chặn phụ nữ khuyết tật tham gia bất kỳ hoạt động xã hội bên ngoài nào. Ngoài ra, trong khi bình đẳng giới là một mặt quan trọng của sự phát triển thì phụ nữ và trẻ em gái khuyết tật thường bị gạt bỏ ra khỏi các chương trình phát triển chủ đạo. Phụ nữ khuyết tật hiếm khi được tham gia tích cực trong việc đưa ra quyết định, và bị thiếu tính đại diện, ví dụ như trong các nhóm hội phụ nữ, nơi mà mối quan tâm của họ có thể được hiểu lầm là khác với những người khác. Trẻ em gái khuyết tật cũng ít có khả năng được tham gia các chương trình dành cho thanh thiếu niên hoặc các chương trình giải trí.

Trẻ khuyết tật

Một môi trường an toàn và tràn đầy yêu thương là rất cần thiết cho tất cả trẻ em, bao gồm cả trẻ khuyết tật, những người cần nhận được tình yêu thương, sự khuyến khích, cơ hội học tập và phát triển. Các chương trình PHCNDVCĐ đóng một vai trò quan trọng trong việc thúc đẩy các quyền của trẻ khuyết tật và hỗ trợ các gia đình chống lại sự kỳ thị và phân biệt đối xử ngăn chặn trẻ em khuyết tật tham gia vào đời sống gia đình và cộng đồng.

Các yếu tố trong Hộp phần

Hỗ trợ cá nhân

Có những người khuyết tật cần sự trợ giúp cá nhân để họ có thể tham gia vào đời sống gia đình và cộng đồng. Ở các nước có thu nhập thấp với các dịch vụ xã hội và phúc lợi hạn chế, các gia đình thường là nơi hỗ trợ chủ yếu hoặc duy nhất cho người khuyết tật. Trong khi các dịch vụ chính thức thường rất hạn chế, yếu tố này cho thấy các chương trình PHCNDVCĐ có thể sử dụng các nguồn lực từ cộng đồng để đảm bảo

người khuyết tật và gia đình của họ có thể tiếp cận nhiều dịch vụ trợ giúp cá nhân khác nhau, phù hợp với nhu cầu và sở thích cá nhân của họ.

Các mối quan hệ, hôn nhân và gia đình

Các mối quan hệ rất quan trọng đối với người khuyết tật, cũng như đối với tất cả mọi người khác. Yếu tố này hướng đến các biện pháp thông qua đó các chương trình PHCNDVCF hỗ trợ người khuyết tật tham gia các vai trò và trách nhiệm xã hội liên quan đến các mối quan hệ. Bằng cách làm việc chặt chẽ với các bên liên quan trong cộng đồng, các chương trình PHCNDVCF có thể giúp nâng cao nhận thức về khuyết tật, thách thức các quan niệm tiêu cực trong gia đình và cộng đồng, phòng ngừa và giải quyết vấn đề bạo lực đối với người khuyết tật.

Văn hóa và nghệ thuật

Tham gia các hoạt động văn hóa và nghệ thuật rất quan trọng đối với sự lớn mạnh và phát triển cá nhân. Các hoạt động này giúp xây dựng bản sắc cá nhân và tạo cho người khuyết tật cộng đồng cũng như các cơ hội cho người khuyết tật đóng góp. Yếu tố này xác định và giải quyết các rào cản không cho những người khuyết tật tham gia đời sống văn hóa và nghệ thuật trong gia đình và cộng đồng của họ. Yếu tố này cũng tìm hiểu vai trò của văn hóa và nghệ thuật trong việc thách thức với sự kỳ thị và phân biệt đối xử đối với người khuyết tật, và trong việc thúc đẩy tính đa dạng, hoà nhập và sự tham gia.

Vui chơi, giải trí và thể thao

Các hoạt động vui chơi, giải trí và thể thao rất quan trọng đối với sức khỏe và niềm hạnh phúc và tăng cường sự gắn kết trong cộng đồng. Yếu tố này xem xét những lợi ích mà các hoạt động mang lại đối với người khuyết tật và đưa ra các đề xuất thiết thực về cách thức phối hợp giữa các chương trình PHCNDVCF với các bên liên quan để nâng cao cơ hội hoà nhập và tham gia của người khuyết tật. Cần nhấn mạnh tầm quan trọng của việc phải phối hợp trực tiếp với các bên liên quan để lập kế hoạch và xây dựng các chương trình và các hoạt động thích hợp, đáp ứng nhu cầu của cộng đồng địa phương.

Tư pháp

Tất cả các thành viên cộng đồng có thể cần phải tiếp cận với dịch vụ tư pháp tại một thời điểm nào đó. Ở cấp địa phương, điều quan trọng là phải nhận biết được các luật hiện hành có thể được áp dụng để đảm bảo người khuyết tật được tiếp cận các quyền và quyền lợi như được nêu trong Công ước về Quyền của Người khuyết tật (2). Yếu tố này tập trung vào cách các chương trình PHCNDVCF hỗ trợ người khuyết tật đòi quyền lợi của họ bằng cách nâng cao nhận thức pháp luật của họ và tạo điều kiện để họ tiếp cận các quy trình pháp lý để chống lại bất công.

Trợ giúp cá nhân

Giới thiệu

Có những người khuyết tật cần có sự trợ giúp cá nhân để có thể hòa nhập và tham gia đầy đủ vào các hoạt động của gia đình và cộng đồng. Trợ giúp cá nhân có thể là cần thiết do môi trường xung quanh (ví dụ như khi môi trường không thể tiếp cận được), và do người khuyết tật có thể có những khiếm khuyết và gặp khó khăn về chức năng khiến họ không thể tự thực hiện các hoạt động và công việc của chính mình.

Trợ giúp cá nhân cho phép một người khuyết tật để có thể thức dậy và đi ngủ khi anh/cô ta muốn, tự quyết định ăn gì và vào lúc nào, hoàn thành các công việc nhà, tham dự các sự kiện xã hội, tiếp cận giáo dục, tạo thu nhập, và chăm sóc gia đình.

Trợ giúp cá nhân có thể được cung cấp thông qua các kênh không chính thức như các thành viên trong gia đình và bạn bè hoặc thông qua các kênh chính thức như nhân viên tư nhân hay các dịch vụ xã hội. Trong khi kinh phí cho các hệ thống hỗ trợ chính thức thường bị hạn chế trong điều kiện thì ngày càng nhiều nước đang xây dựng các chế độ bảo trợ xã hội, ví dụ như ở Nam Phi, Bra-xin, Ấn Độ, và gần đây hơn là Băng-la-đét. Khi các hệ thống này phát triển, người ta hy vọng Băng-la-đét sẽ có thêm nhiều cơ hội hơn các chương trình PHCNDVCD trong việc hỗ trợ người khuyết tật tiếp cận sự trợ giúp cá nhân (xem thêm Hợp phần Sinh kế: An sinh xã hội).

HỘP 3

Công ước về Quyền của Người khuyết tật,

Điều 19: Sống độc lập và được hòa nhập trong cộng đồng (2)

Các quốc gia đã đưa ra Công ước thừa nhận quyền bình đẳng của tất cả những người khuyết tật sống trong cộng đồng, với quyền lựa chọn bình đẳng như những người khác, và tiến hành các biện pháp hiệu quả và phù hợp để tạo điều kiện cho người khuyết tật hưởng đầy đủ quyền lợi và hòa nhập và tham gia hoàn toàn vào cộng đồng, bao gồm cả việc đảm bảo rằng:

- a) Người khuyết tật có cơ hội để lựa chọn nơi cư trú và người mà họ muốn sống cùng trên cơ sở bình đẳng với những người khác và không bắt buộc phải sống ở một nơi nhất định;
- b) Người khuyết tật được tiếp cận với một loạt các dịch vụ trợ giúp tại nhà, tại khu dân cư và trong cộng đồng, bao gồm cả sự trợ giúp cá nhân cần thiết để hỗ trợ cuộc sống và hòa nhập cộng đồng, và ngăn chặn sự cách li và bị tách biệt khỏi cộng đồng;
- c) Các dịch vụ và cơ sở vật chất của cộng đồng dành cho mọi người cũng phục vụ người khuyết tật trên cơ sở bình đẳng và đáp ứng nhu cầu của họ

Trợ giúp khi cần thiết

Jae-Hwan Kim là một cậu bé 13 tuổi đến từ Seoul, Hàn Quốc. Cậu bé sống với bà, em gái và hai người anh em họ. Cậu được chẩn đoán mắc bệnh teo cơ khi lên 4 tuổi. Khi lên 9 tuổi, cậu đã không thể đi lại độc lập và không thể đi học, và trở nên chán nản.

Chương trình PHCNDVCD đã liên hệ với Jae-Hwan Kim khi cậu 13 tuổi. Cậu được đưa đến Bệnh viện phục hồi chức năng quốc gia nơi được tiếp cận việc điều trị và phục hồi chức năng y tế. Cậu cũng nhận được một chiếc xe lăn có động cơ với chỗ ngồi được thiết kế đặc biệt từ Trung tâm Hỗ trợ và Nghiên cứu Công nghệ Hỗ trợ (ATRAC). Khi tình trạng chân ổn định, cậu muốn quay trở lại trường học. Tuy nhiên, cậu không thể làm điều đó mà không có sự trợ giúp cá nhân.

Một nhân viên xã hội của bệnh viện đã giới thiệu Jae-Hwan Kim với một tình nguyện viên từ một trường đại học để hỗ trợ cậu hoàn thành chương trình tiểu học. Cậu cũng được giới thiệu với một tổ chức phi chính phủ địa phương và tổ chức này đã sắp xếp các tình nguyện viên đến đọc sách với cậu hàng tuần và trợ giúp cậu vẽ và phác thảo. Dự án cũng hỗ trợ sửa đổi thiết kế ngôi nhà của cậu để đảm bảo tiếp cận cho xe lăn và một tình nguyện viên cũng đến thường xuyên để hỗ trợ bà của Jae-Hwan Kim trong công việc nhà như lau chùi quét dọn. Jae-Hwan Kim cũng đã trở thành thành viên của một nhóm tự lực do Quỹ bệnh teo cơ Hàn Quốc (KMDF) điều hành.

Tình trạng của Jae-Hwan đã được cải thiện nhờ sự hợp tác giữa chương trình PHCNDVCD, Bệnh viện phục hồi chức năng quốc gia, KMDF, ATRAC và các tổ chức phi chính phủ địa phương khác. Các nhân viên xã hội và tình nguyện viên địa phương cũng đóng vai trò quan trọng trong việc đảm bảo cậu bé có thể tiếp cận sự hỗ trợ cho các nhu cầu trợ giúp cá nhân của mình.

Mục tiêu

Người khuyết tật có thể tiếp cận sự trợ giúp cá nhân đáp ứng nhu cầu của họ và cho phép họ sống một cuộc sống tích cực và đầy đủ.

Vai trò của PHCNDVCD

Vai trò của các chương trình PHCNDVCD là hỗ trợ người khuyết tật tiếp cận và chủ động quản lý sự trợ giúp cá nhân cần thiết để họ có thể sống một cuộc sống tự quyết định với nhân phẩm.

Kết quả mong đợi

- Các chương trình PHCNDVCD và các tổ chức người khuyết tật làm việc cùng nhau để đảm bảo các trợ giúp cá nhân với chất lượng và tiêu chuẩn thích hợp có sẵn trong cộng đồng địa phương.
- Người khuyết tật có kế hoạch hỗ trợ cá nhân tại chỗ.
- Người khuyết tật được đào tạo để có thể quản lý các nhu cầu trợ giúp cá nhân của họ.
- Việc đào tạo dành cho cả những người trợ giúp cá nhân không chính thức và chính thức.
- Hỗ trợ dành cho các gia đình cung cấp sự trợ giúp cá nhân trên cơ sở không chính thức.
- Các cơ chế có sẵn trong các gia đình và cộng đồng để đối phó với tình trạng khủng hoảng và phòng tránh việc đưa người khuyết tật vào chăm sóc tại các trung tâm.
- Các cộng đồng địa phương hỗ trợ và cung cấp các phương thức trợ giúp cá nhân dựa trên cộng đồng dành cho người khuyết tật.

Các khái niệm chính

Chăm sóc tại trung tâm so với cuộc sống độc lập

Trong một số thập kỷ vừa qua, các nước có thu nhập cao đã chuyển từ “chăm sóc tại trung tâm” sang “sống độc lập”. Sống độc lập không có nghĩa là người khuyết tật phải tự làm tất cả mọi thứ. Điều này có nghĩa là họ sống cuộc sống của chính họ với những lựa chọn và quyền lợi tương tự như những người không khuyết tật. Người khuyết tật được coi là người hiểu rõ nhất về nhu cầu của họ và do đó họ nên chịu trách nhiệm về cuộc sống của họ, suy nghĩ và nói cho chính họ, cũng như mọi người khác. Trợ giúp cá nhân là một trong những chìa khóa để chuyển đổi từ chăm sóc tại trung tâm theo hướng sống độc lập cho người khuyết tật.

HỘP 5

Trợ giúp cá nhân để sống độc lập

Phong trào Sống độc lập (ILM) là một phong trào quốc tế với chủ trương rằng người khuyết tật cần phải được hưởng cùng một mức độ phụ thuộc lẫn nhau trong gia đình giống với anh chị em không bị khuyết tật, bạn bè và hàng xóm của họ trong một nền văn hóa nhất định. Điều này đặc biệt được áp dụng cho những người có nhu cầu hỗ trợ cao do cuộc sống của họ phụ thuộc vào sự trợ giúp thiết thực của những người khác trong các hoạt động sinh hoạt hàng ngày như mặc quần áo, đi vệ sinh, ăn uống, giao tiếp và sinh hoạt hàng ngày.

Thuật ngữ “trợ giúp cá nhân” được sử dụng bởi ILM dành cho các hoạt động nêu trên chỉ khi người dùng cá nhân có năng lực quyết định những công việc nào đang được giao phó, và cho ai, và khi nào và được thực hiện như thế nào. Quyền hạn này chỉ khả thi nếu người sử dụng có khả năng tài chính để mua các dịch vụ từ các nhà cung cấp dịch vụ đáp ứng lựa chọn của họ và/hoặc sử dụng con người đáp ứng lựa chọn của họ (bao gồm cả các thành viên gia đình) như những người trợ giúp. Vì những người khuyết tật và gia đình của họ thường không có các nguồn lực kinh tế cần thiết nên cần có sự hỗ trợ thanh toán của chính phủ. Một số đối tượng như trẻ em khuyết tật hoặc người thiếu năng trí tuệ có thể cần tới sự hỗ trợ để thực hiện quyền này.

Các nhiệm vụ trợ giúp cá nhân

Trợ giúp cá nhân không chỉ là hỗ trợ con người với các công việc cá nhân riêng tư, mà còn là việc hỗ trợ họ trong các công việc ở các môi trường khác nhau - tại nhà (hỗ trợ các công việc chăm sóc và nuôi dạy con cái), ở trường học, nơi làm việc, môi trường cộng đồng (ví dụ như đi du lịch, mua sắm, ngân hàng) và các dịch vụ cấp cứu / nghỉ dưỡng. Bất kể sự trợ giúp cá nhân được cung cấp thông qua các biện pháp không chính thức hay chính thức, điều quan trọng là chất lượng và số lượng các hỗ trợ phù hợp với người khuyết tật để họ có thể tham gia đầy đủ một cách đàng hoàng trong đời sống gia đình và cộng đồng.

Hiểu “cá nhân” trong trợ giúp cá nhân

Từ “cá nhân” trong trợ giúp cá nhân được sử dụng để phản ánh rằng mỗi người là khác nhau và có những nhu cầu riêng khác nhau. Trợ giúp cá nhân là việc tìm kiếm các giải pháp phù hợp với từng cá nhân. Mức độ hỗ trợ khác nhau (ví dụ như không hỗ trợ, hỗ trợ một phần hoặc hỗ trợ đầy đủ) có thể được đòi hỏi cho các công việc khác nhau và vào thời điểm khác nhau, vì nhu cầu sẽ thay đổi tùy thuộc vào hoàn cảnh của từng cá nhân ví dụ như thay đổi vai trò xã hội hoặc thay đổi tình trạng sức khỏe. Điều quan trọng là đạt được sự cân bằng cho từng cá nhân.

Tầm quan trọng của tự chủ

Trợ giúp cá nhân thường được xem như một việc được thực hiện dành cho người khuyết tật, và như thế, người đó sẽ trở thành một người tiếp nhận thụ động. Suy nghĩ này không còn được chấp nhận, mọi người giờ đã hiểu là người khuyết tật phải có quyền tự do kiểm soát cuộc sống của họ và do đó họ cần phải là trung tâm để ra quyết định về nhu cầu trợ giúp cá nhân của họ (xem phần 5).

Các phương án hỗ trợ

Hỗ trợ không chính thức

Trên toàn thế giới, hầu hết sự hỗ trợ dành cho người khuyết tật là hỗ trợ không chính thức (3). Các thành viên gia đình, bạn bè, hàng xóm và/hoặc tình nguyện viên có thể cung cấp sự hỗ trợ không chính thức này.

Hỗ trợ chính thức

Trợ giúp cá nhân cũng có thể được cung cấp một cách chính thức. Nhiều loại hình dịch vụ hỗ trợ chính thức được cung cấp ở các nước có thu nhập cao, và ngày càng gia tăng ở các nước có thu nhập thấp (3). Những dịch vụ này có thể được cung cấp bởi các tổ chức chính phủ và phi chính phủ và khu vực tư nhân. Khi ngân sách càng trở nên phân cấp, kinh phí cho các dịch vụ hỗ trợ có thể trở nên sẵn có thông qua các cơ quan chính quyền địa phương như các bộ phúc lợi xã hội. Các khoản phụ cấp như trợ cấp hưu trí khuyết tật, các giải thưởng giám hộ hoặc trợ cấp người chăm sóc có thể sẵn sàng để tài trợ cho trợ giúp cá nhân.

Thách thức

Tùy chọn giới hạn ở các nước có thu nhập thấp

Những thách thức khác nhau có liên quan đến việc cung cấp các trợ giúp cá nhân ở các nước có thu nhập cao và các nước có thu nhập thấp. Khi cố gắng đảm bảo rằng người khuyết tật có thể tiếp cận các tùy chọn trợ giúp cá nhân ở các nước có thu nhập thấp, các chương trình PHCNDVCD có thể phải đối mặt với những thách thức như:

- nhận thức và nhu cầu về trợ giúp cá nhân của người khuyết tật, gia đình và các tổ chức của người khuyết tật còn hạn chế;
- thiếu các chương trình đào tạo và hỗ trợ cho các trợ lý cá nhân;
- không có các chính sách và các chương trình bảo trợ xã hội hỗ trợ sự trợ giúp cá nhân, ví dụ như phụ cấp tàn tật, viện trợ hoặc trợ cấp hưu trí (chỉ ở một vài nước có thu nhập thấp);
- có ít khái niệm và tiêu chuẩn về trợ giúp cá nhân và thủ tục để giám sát được chấp nhận trên toàn quốc.

Tình trạng khủng hoảng

Khi các hệ thống hỗ trợ bị phá vỡ, người khuyết tật có thể phải đối mặt với tình trạng khủng hoảng. Trong một vài trường hợp, điều này có thể có nghĩa là họ được gửi đến một tổ chức, thường là không theo mong muốn của họ. Ở các nước có thu nhập thấp, trợ giúp cá nhân phần lớn dựa vào gia đình, có nhiều lý do tại sao việc hỗ trợ có thể bị phá vỡ. Ví dụ, nếu một thành viên trong gia đình qua đời, có thể có xung đột trong gia đình hoặc các vấn đề tài chính. Trong một số trường hợp, các gia đình có thể chỉ đơn giản là quá mệt mỏi vì gánh nặng và căng thẳng liên quan tới việc trợ giúp cá nhân mà nhận được quá ít hỗ trợ và tập huấn. Với vai trò hỗ trợ không chính thức cho người khuyết tật, và ở vị trí cốt lõi của gia đình trong nhiều nền văn hóa, các dịch vụ cung cấp cho các gia đình có người khuyết tật có tầm quan trọng đáng kể (3).

Tính dễ bị tổn thương và nguy cơ bị lạm dụng

Những người cần các dịch vụ hỗ trợ tại bất kỳ khía cạnh nào trong cuộc sống của họ thường dễ bị tổn thương hơn so với những người khác (3). Điều đó đặc biệt khó khăn đối với những người đang bị lạm dụng để báo cáo hoặc thay đổi tình trạng của họ khi kẻ bạo hành cũng chính là người hỗ trợ của họ (xem thêm Các mối quan hệ, hôn nhân và gia đình).

Các hoạt động gợi ý

Hợp tác với các tổ chức của người khuyết tật

Trong nhiều trường hợp, người khuyết tật khó có thể tự đi vận động để đảm bảo các nhu cầu về trợ giúp cá nhân của họ được đáp ứng. Tuy nhiên, khi người khuyết tật làm việc chung, họ thường dễ dàng đem lại các thay đổi hơn. Điều quan trọng là các chương trình PHCNDVCD nhận thức được vai trò của các tổ chức người khuyết tật trong việc thiết lập các tùy chọn trợ giúp cá nhân và làm việc với họ để:

- thúc đẩy và phát triển các tiêu chuẩn thống nhất về trợ giúp cá nhân;
- đảm bảo rằng thông tin địa phương về các tùy chọn trợ giúp cá nhân dành cho người khuyết tật luôn sẵn có;
- tạo ra các tùy chọn về trợ cá nhân khi các dịch vụ không tồn tại trong cộng đồng;
- hỗ trợ xây dựng phát triển và giám sát các dịch vụ trợ giúp cá nhân phù hợp với người khuyết tật;
- đảm bảo người khuyết tật, đặc biệt là người khuyết tật nặng và/hoặc nhiều khuyết tật, được liên kết với các hội và các nhóm tự lực dành cho người khuyết tật.

Thay đổi cuộc sống với sự trợ giúp cá nhân đặc biệt

Ở Serbia, sau khi một dịch vụ trợ giúp cá nhân do người tiêu dùng kiểm soát đầu tiên được thành lập, cuộc sống của nhiều cá nhân đã thay đổi ở mức độ cá nhân và người khuyết tật cũng đã được kêu gọi để cùng hành động. Kết quả của dịch vụ này là, ví dụ, một người sử dụng đã trở thành một nhà lãnh đạo khuyết tật năng động. Trong khi đó, cuộc sống của ông trước đây bị giới hạn trong việc chỉ đọc sách ở nhà và không thường xuyên ra bên ngoài, giờ đây, với sự hỗ trợ của trợ lý cá nhân, ông ra ngoài ba lần một tuần để điều hành một hiệp hội của người tàn tật trong việc lập kế hoạch và các hoạt động. Hội dành cho người khuyết tật này đã chủ trương và kêu gọi thành công trong cộng đồng để thành lập một văn phòng chi nhánh địa phương chuyên trách về sống độc lập dành cho người khuyết tật. Trụ sở văn phòng được cấp bởi chính quyền địa phương.

Trợ giúp người khuyết tật xây dựng kế hoạch hỗ trợ cá nhân

Điều quan trọng là đảm bảo rằng việc trợ giúp cá nhân phải phù hợp với bối cảnh xã hội và văn hóa và đáp ứng nhu cầu về giới tính và tuổi tác. Các chương trình PHCNDVCD có thể hỗ trợ người khuyết tật để:

- xác định những công việc cần sự trợ giúp, thận trọng không đưa ra các giả định về những gì có thể cần trợ giúp;
- xem xét các tùy chọn trợ giúp cá nhân khác nhau có sẵn tại địa phương – đây có thể là một ý tưởng hay để thử nghiệm các tùy chọn sẵn có khác nhau để xem tùy chọn nào là tốt nhất;
- trao đổi với các trợ lý cá nhân của họ về những công việc nào đòi hỏi sự hỗ trợ, khi nào cần phải hoàn thành, và cần được thực hiện như thế nào;
- ký các văn bản thỏa thuận bất kể sự trợ giúp cá nhân được cung cấp bởi nhân viên được trả lương hay tình nguyện viên;
- Xem xét các nhu cầu trợ giúp cá nhân theo định kỳ và sửa đổi kế hoạch theo những thay đổi của tình trạng sức khỏe, sinh hoạt hàng ngày hoặc môi trường.

Lên kế hoạch cho trợ giúp cá nhân

Tại Phi-líp-pin, một tổ chức người khuyết tật trong nước, phối hợp với Sở Giáo dục và một hiệp hội của phụ huynh, đã phát triển một chương trình đa ngành. Vai trò chính của chương trình này là đào tạo cho các phụ huynh và giáo viên trong việc trợ giúp cá nhân cho trẻ em bị khuyết tật nặng để các em có thể học tại các trường tiểu học chính quy tại địa phương. Chương trình được thực hiện với hơn 13 000 trẻ em ở vùng nông thôn và tổ chức các buổi hội thảo liên kết đào tạo dành cho trẻ em trước tuổi đến trường, phụ huynh và giáo viên để đảm bảo có được những kế hoạch hỗ trợ thống nhất dành cho mỗi đứa trẻ. Chương trình đã trang bị thành công cho những trẻ em có nhu cầu hỗ trợ cao để có thể học tại các trường tiểu học chính quy cùng với các bạn đồng trang lứa và các em đã hòa nhập thành công.

Ủng hộ các cơ hội đào tạo

Người khuyết tật có thể cần được đào tạo để có được sự tự tin và các kỹ năng xác định và quản lý những nhu cầu trợ giúp cá nhân của họ. Người trợ giúp cá nhân có thể cần được đào tạo để hỗ trợ người khuyết tật trong việc phát triển các kỹ năng đáp ứng vai trò và trách nhiệm của họ.

Đối với người khuyết tật

Để đảm bảo người khuyết tật nhận được sự trợ giúp cá nhân có chất lượng tốt, họ cần có khả năng thể hiện nhu cầu và nguyện vọng của mình. Các chương trình PHCNDVCD có thể hỗ trợ người khuyết tật để:

- tiếp cận sự đào tạo phù hợp để phát triển kỹ năng giao tiếp và quyết đoán (xem Hộp phần Tăng cường quyền năng: Vận động chính sách và truyền thông);
- tiếp cận thông tin về trợ giúp cá nhân;
- học cách tốt nhất để xác định, sắp xếp và quản lý các yêu cầu về trợ giúp cá nhân;
- học cách thương lượng một cách hiệu quả về nhu cầu hỗ trợ cá nhân trong gia đình, cộng đồng, trường học và nơi làm việc.

Cơ hội đào tạo có thể tìm thấy thông qua một số nguồn bao gồm cả các hội người khuyết tật, các dịch vụ của chính quyền địa phương, các cơ sở đào tạo, các tổ chức phi chính phủ, các chương trình PHCNDVCD và/hoặc những người trợ giúp cá nhân có kinh nghiệm khác. Các tổ chức của người khuyết tật và các nhóm tự lực thường là những nguồn hỗ trợ thông tin và nguồn đào tạo tốt nhất dành cho người khuyết tật về quản lý trợ giúp cá nhân. Khi các tổ chức người khuyết tật hoặc các nhóm tự lực không tồn tại trong cộng đồng, một hành động rất hữu ích đó là các chương trình PHCNDVCD liên kết những người khuyết tật và các thành viên trong gia đình của họ với những người khác có cùng hoàn cảnh.

Đối với người trợ giúp cá nhân

Điều quan trọng là người trợ giúp cá nhân cần tự tin và thực hiện tốt vai trò và trách nhiệm của mình. Trong nhiều trường hợp, người trợ giúp cá nhân, đặc biệt là những người hỗ trợ không chính thức, sẽ không được đào tạo về những công việc mà họ phải thực hiện. Đào tạo rất quan trọng đối với người trợ giúp cá nhân để giúp họ:

- hiểu được tầm quan trọng của vai trò của họ;
- phát triển nhận thức về quyền hạn của họ;
- lắng nghe và đáp ứng hiệu quả nhu cầu của người mà họ đang hỗ trợ;
- phát triển các kỹ năng cần thiết để thực hiện các nhiệm vụ theo yêu cầu;
- quản lý thời gian và công việc của mình, đặc biệt là khi họ có những vai trò và trách nhiệm khác.

Người khuyết tật có thể cần hỗ trợ để đào tạo người trợ giúp của họ, các chương trình PHCNDVCD, các tổ chức người khuyết tật và các nhóm tự lực có thể là một nguồn lực tốt trong những tình huống này. Các chương trình đào tạo khác cũng có thể tồn tại trong cộng đồng và cần được điều tra.

Đảm bảo các gia đình được hỗ trợ với vai trò là người trợ giúp cá nhân

Các thành viên gia đình cũng là người trợ giúp cá nhân thường phải làm cùng người bên cạnh vai trò và trách nhiệm khác. Điều này thường làm họ kiệt sức và bị hạn chế thời gian cho nhu cầu riêng của họ. Hơn nữa, các thành viên trong gia đình cũng không có biện pháp hỗ trợ nào cho chính mình. Các chương trình PHCNDVCD có thể hỗ trợ cho các thành viên trong gia đình bằng cách:

- xác định các lựa chọn cho việc hỗ trợ để phòng hoặc thay thế khi khẩn cấp;
- liên kết họ với các gia đình khác có hoàn cảnh tương tự, ví dụ như thông qua các nhóm tự lực, các tổ chức người khuyết tật, các tổ chức phụ huynh hoặc gia đình;
- lắng nghe và nói chuyện với họ về mối quan tâm của họ, và hợp tác với họ để tìm ra giải pháp để quản lý tốt hơn vai trò người trợ giúp cá nhân của họ;
- cung cấp cho các gia đình các cơ hội đào tạo để họ có thể học hỏi chiến lược đối phó;
- đảm bảo rằng các thành viên trẻ trong gia đình thực hiện vai trò người trợ giúp cá nhân trong khi vẫn có thể đi học và có thời gian để giải trí.

Chuẩn bị và quản lý các tình huống khủng hoảng

Khi các hệ thống hỗ trợ bị phá vỡ, các nhu cầu của người khuyết tật phải tiếp tục được đáp ứng. Điều quan trọng là các chương trình PHCNDVCD cần lên kế hoạch kỹ lưỡng với các bên liên quan để đảm bảo sự chuẩn bị để ứng phó với một cuộc khủng hoảng. Các cộng đồng là nguồn hỗ trợ phong phú và có thể cung cấp nguồn lực và các lựa chọn linh hoạt đặc biệt là trong thời gian khủng hoảng. Các giải pháp cộng đồng thường sẽ thích hợp và hiệu quả nhất trong cả giai đoạn trước mắt và lâu dài. Sẽ hữu ích nếu các nhà quản lý PHCNDVCD có thể phối hợp với các hội người khuyết tật và chính quyền địa phương để thống nhất trước các chiến lược quản lý một cuộc khủng hoảng. Một số lựa chọn có thể xem xét trước khi khủng hoảng xảy ra là:

- Có đội ứng cứu nào có thể gọi được? Đội này có thể bao gồm một nhân viên xã hội của chính quyền địa phương, đại diện được đào tạo từ một tổ chức người dân tàn tật, một nhân viên thực thi pháp luật địa phương, và một nhân viên PHCNDVCD.
- Có cơ sở tạm thời nào trong cộng đồng có thể được sử dụng không? Tùy chọn có thể là tại các cơ sở cung cấp việc chăm sóc thay thế hoặc phục hồi chức năng.
- Có một nơi trú tạm an toàn trong cộng đồng để hỗ trợ cho phụ nữ hoặc trẻ em gái đã bị lạm dụng tình dục hoặc bạo lực gia đình không? Các cơ sở này cần được sửa chữa nếu cần thiết để đảm bảo sự tiếp cận dành cho phụ nữ và trẻ em gái khuyết tật.
- Các nhân viên xã hội hỗ trợ các gia đình trong tình huống khủng hoảng có được đào tạo về khuyết tật không? Nếu không, các tổ chức người khuyết tật và các chương trình PHCNDVCD có thể hỗ trợ đào tạo không?
- Các thành viên gia đình có thể hỗ trợ tạm thời cho đến khi tìm ra được giải pháp lâu dài hay không?
- Các hội người khuyết tật và các chương trình PHCNDVCD có thể xác định các gia đình sẵn sàng hỗ trợ và chăm sóc cho các gia đình khác là nạn nhân của khủng hoảng hay không?
- Các nhóm tự lực có được dành cho cả người khuyết tật và các thành viên gia đình không?

Trong tình trạng khủng hoảng, các gia đình và những người khuyết tật có thể cần sự giúp đỡ và hỗ trợ của người hỗ trợ từ bên ngoài. Các chương trình PHCNDVCD có thể thực hiện vai trò này trực tiếp hoặc gián tiếp bằng cách liên kết ví dụ như các hội người khuyết tật, các nhóm tự lực hoặc các chương trình phúc lợi xã hội. Khi không xác định được một giải pháp thống nhất, và đặc biệt là trong trường hợp một cá nhân có nguy cơ gặp phải rủi ro cá nhân, việc xoa dịu cuộc khủng hoảng và tìm các giải pháp thay thế là rất quan trọng.

Khuyến khích tách rời khỏi sự chăm sóc tại trung tâm

Từ trước đến nay, những người khuyết tật cần mức độ hỗ trợ cá nhân cao sẽ được chuyển đến các trung tâm. Trong khi điều này đang dần thay đổi, các trung tâm vẫn còn tồn tại ở nhiều quốc gia và với một số người khuyết tật, đó có thể là lựa chọn duy nhất của họ. Điều quan trọng là các chương trình PHCNDVCD và các hội người khuyết tật phối hợp cùng nhau để tìm ra các tùy chọn tương lai tốt nhất cho người khuyết tật với các trung tâm này và các cơ quan chính phủ có liên quan.

Các quốc gia từ chăm sóc tại trung tâm đã chuyển đổi thành công các trung tâm của họ thành các cơ sở khác như:

- Trung tâm đào tạo nghề và nguồn lực;
- Trung tâm phục hồi chức năng;
- Nhà ở độc lập nơi người khuyết tật có thể sống độc lập với một số hỗ trợ có sẵn khi cần thiết;
- Nơi ở cho người khuyết tật nghỉ ngơi trong khi các thành viên gia đình tạm ngưng vai trò người trợ giúp cá nhân của họ;
- Nơi ở trong tình trạng khẩn cấp cho tất cả các thành viên trong cộng đồng, không chỉ dành cho người khuyết tật, mà cả những người dễ bị tổn thương do bạo lực.

Các mối quan hệ, hôn nhân và gia đình

Giới thiệu

Các mối quan hệ, hôn nhân và gia đình là cốt lõi của mọi cộng đồng. Các gia đình được nhìn nhận như một nguồn hỗ trợ và an sinh quan trọng. Gia đình có thể mang lại môi trường an toàn và ổn định, nuôi dưỡng sự trưởng thành và phát triển của mỗi thành viên qua các giai đoạn khác nhau của đời sống, từ khi sinh ra đến khi về già.

Gia đình rất đa dạng và chịu ảnh hưởng bởi các yếu tố bao gồm văn hóa, truyền thống và tôn giáo. Gia đình có thể được phân loại thành gia đình hạt nhân, mở rộng, cha mẹ đơn thân, gia đình thay thế hoặc gia đình nhận con nuôi. Điều quan trọng là nhận ra sự đa dạng này và cũng nhận thức rằng người khuyết tật có quyền xây dựng gia đình riêng của họ. Điều 23, Công ước về Quyền của Người khuyết tật, nhấn mạnh rằng “Các quốc gia phải có biện pháp hiệu quả và phù hợp để loại bỏ sự phân biệt đối xử với người khuyết tật trong tất cả các vấn đề liên quan đến hôn nhân, gia đình, cha mẹ và các mối quan hệ, trên cơ sở bình đẳng với những người khác”(2).

Yếu tố này làm nổi bật tầm quan trọng của việc hỗ trợ người khuyết tật để thiết lập các mối quan hệ, kết hôn và trở thành cha mẹ nếu họ muốn. Yếu tố này cũng nêu bật những vấn đề bạo lực mà người khuyết tật có thể gặp trong các mối quan hệ trong hôn nhân và gia đình, và tầm quan trọng của việc nhận ra và giải quyết vấn đề này.

Cuộc hành trình đầy dũng cảm để được làm mẹ

“Năm nay tôi hơn bốn mươi và tôi tự hào rằng tôi đã chiến đấu từng chút một để trở thành tôi bây giờ. Khi trưởng thành, tôi vẫn mơ ước rằng tôi sẽ có một đứa con của riêng mình bởi vì tất cả các chị em của tôi đã lập gia đình và đã có những đứa con của riêng họ. Họ đã từng đưa con cái của họ đến giúp tôi làm công việc hàng ngày nhưng không thể để chúng ngủ lại nhà tôi. Tôi đang làm việc và ở trong ngôi nhà của chính mình như một người độc lập, nhưng vẫn bị đối xử như một đứa trẻ sơ sinh. Vào ban đêm tôi thường cảm thấy cô đơn, không có ai để nói chuyện, không có ai mang cho tôi nước, không ai chia sẻ đồ ăn cùng. Điều đó thật khủng khiếp!

Ở tuổi 25 tôi có thai. Tin tức này đã gây nên một cú sốc đối với các chị em, cô dì chú bác tôi, bởi vì đó là điều cuối cùng mà họ không hề mong đợi ... Tôi được khuyên rằng sinh một đứa con là một điều khủng khiếp nữa mà tôi sẽ không thể đối mặt được do khuyết tật của mình Một tin buồn mà tôi nhận được là tôi nên bỏ cái thai bởi vì tất cả chị em của tôi đã trải qua việc sinh đẻ và họ nghĩ rằng tôi không thể trải qua được quá trình này. Họ dọa tôi rằng “nếu một người mẹ khỏe mạnh cũng có thể chết trong quá trình sinh đẻ, em có dám thử không?” Họ thậm chí còn nhắc cho người đàn ông chịu trách nhiệm cho cái thai của tôi và đe dọa sẽ giao anh ta cho cảnh sát. Tôi nói với họ rằng quý ông đó đã thừa nhận rằng anh ta đã không làm đúng theo các thủ tục nhưng lại chấp nhận lấy tôi làm vợ. Đây chỉ là một trò đùa với cả gia đình, một điều cấm kỵ!

Các chị em cùng với dì của tôi đã sắp xếp để đưa tôi đến bệnh viện phá thai, họ không biết là tôi đã quyết tâm giữ cái thai và rằng tôi đã mong muốn nhìn thấy một đứa con của riêng mình. Tự tôi đã đến gặp một bác sĩ để được tư vấn và nhận lời khuyên về mang thai. Các bác sĩ đã đảm bảo rằng tôi có thể sinh một em bé khỏe mạnh và nếu có vấn đề gì xảy ra trong quá trình sinh, tôi sẽ được hỗ trợ để sinh con thông qua mổ lấy thai.

Cũng đến lúc tôi cho ra đời một bé gái xinh đẹp. Điều này đã trở thành thời điểm của hạnh phúc và sự hòa giải cho cả gia đình. Tất cả họ đều hạnh phúc và trở nên rất ủng hộ. Vài năm sau đó tôi đã kết hôn với quý ông đó và đã có thêm một em bé trai. Tôi là một người mẹ hạnh phúc của hai đứa trẻ này. Cô con gái bây giờ đã 18 tuổi và cậu con trai đã 14 tuổi. Các con tôi đang rất thoải mái và chấp nhận rằng tôi là mẹ của chúng. Chúng thực sự yêu tôi và tôi làm tất cả mọi thứ cho chúng mà bất kỳ bậc cha mẹ nào có thể làm cho con cái của họ.

Đây là một kinh nghiệm cá nhân về cách tôi cố gắng để trở thành một người mẹ khuyết tật. Tất cả những gì ta cần là sự can đảm! Tôi đã quyết tâm và trở nên mạnh mẽ. Theo kinh nghiệm cá nhân, tôi nhận thấy rằng việc làm mẹ đối với một phụ nữ khuyết tật là 1 việc không được mong muốn trong xã hội của người không khuyết tật. Những gì mọi người cần biết là quyết định có con hay không, hoặc nhận con nuôi là quyền và trách nhiệm của mỗi người trong đó có người khuyết tật.

—Julian Priscilla Mabangwe, Hội đồng người tàn tật Malawi(3).

Mục tiêu

Người khuyết tật nhận thức đầy đủ các vị trí và vai trò của họ trong gia đình và cộng đồng.

Vai trò của PHCNDVCD

Vai trò của PHCNDVCD là hỗ trợ người khuyết tật có mối quan hệ đầy đủ với các thành viên của gia đình và cộng đồng.

Kết quả mong đợi

- cộng đồng nhận thức và chấp nhận rằng người khuyết tật có thể có những mối quan hệ có ý nghĩa, kết hôn và có con.
- cha mẹ là người khuyết tật và cha mẹ của những người khuyết tật có thể tiếp cận với các dịch vụ và chương trình phù hợp để hỗ trợ họ trong vai trò làm cha mẹ.
- các gia đình khuyến khích và hỗ trợ các thành viên là người khuyết tật hòa nhập xã hội và phát triển các mối quan hệ bên ngoài.
- người khuyết tật được bảo vệ khỏi bạo lực, và tất cả các bên liên quan làm việc với nhau để giải quyết vấn đề này.
- người khuyết tật có với mạng lưới xã hội hạn chế cũng được hỗ trợ tích cực trong cộng đồng của họ.

Các khái niệm chính

Các mối quan hệ

Các mối quan hệ cá nhân rất quan trọng đối với tất cả mọi người và rất cần thiết cho sự trưởng thành và phát triển của mỗi cá nhân. Tạo lập, duy trì và đáp ứng các mối quan hệ với gia đình, bạn bè và các đối tác là một ưu tiên cao đối với hầu hết mọi người, kể cả những người khuyết tật.

Gia đình

Thuộc về một gia đình

Thuật ngữ “gia đình” có thể mang những ý nghĩa khác nhau đối với các đối tượng khác nhau. Gia đình có nhiều hình thức và quy mô nhưng điểm chung là gia đình mang đến một cảm giác thuộc về nhau. Các gia đình cũng có thể là môi trường để học tập và phát triển và mang lại sự an toàn cho trẻ em và các thành viên dễ bị tổn thương trong gia đình bao gồm cả người khuyết tật.

Gia đình đối với người khuyết tật

Các gia đình phản ứng khác nhau trước vấn đề khuyết tật. Một gia đình có thể cảm thấy khó có thể chấp nhận sự ra đời của một đứa trẻ bị khiếm khuyết, trong khi một gia đình khác có thể chỉ đơn giản là lo lắng và cần thêm thông tin về tương lai sẽ như thế nào, trong khi một kiểu thứ ba có thể ăn mừng sự ra đời của đứa trẻ.

Gia đình có thể là những người ủng hộ có hiệu quả và là tác nhân tạo thay đổi mạnh mẽ để đảm bảo sự hòa nhập của người khuyết tật. Gia đình có thể tạo nên ảnh hưởng tích cực đến mong muốn của thành viên là người khuyết tật trong gia đình và cũng có thể ảnh hưởng đến thái độ của cộng đồng.

Tình dục

Tình dục là một phần quan trọng của sức khỏe và hạnh phúc. Tuy nhiên, trong nhiều xã hội, việc thảo luận về chủ đề này được coi là nhạy cảm và thậm chí bị cấm kỵ, đặc biệt là khi liên quan đến vấn đề khuyết tật, xoay quanh những chuyện hoang đường và quan niệm sai lầm không bị phản đối. Ví dụ, người khuyết tật thường được xem như là sinh sản vô tính, vô sinh, hoặc có nhu cầu tình dục quá cao, những quan điểm này có thể không chỉ tồn tại ở các thành viên cộng đồng mà còn ở các chuyên gia y tế và trong một số trường hợp là chính bản thân người khuyết tật. Điều quan trọng là phải nhận thức được rằng người khuyết tật cũng có nhu cầu tình dục, như mọi người khác. Tuy nhiên, một sự thật không may đó là những nhu cầu này bị phớt lờ hoặc bị khước từ (xem thêm Chương bổ sung về PHCNDVCD và HIV / AIDS).

HỘP 9

Uganda

Những khái niệm nhầm lẫn

Một nữ thành viên trẻ của một hội người khuyết tật ở Uganda - Liên minh quốc gia về người khuyết tật Uganda (NUDIPU), nhấn mạnh rằng: “Chúng tôi không được mời đến những chương trình tiếp cận cộng đồng mà luôn được tổ chức tại các trung tâm y tế trên thực tế, người ta nghĩ rằng chúng tôi không quan hệ tình dục bởi vì chúng tôi là người khuyết tật”.

Hôn nhân và làm cha mẹ

Người ta thường cho rằng người khuyết tật nghiễm nhiên sẽ sinh ra những trẻ em khuyết tật. Ngoài ra còn có một quan niệm phổ biến rằng người khuyết tật sẽ không có khả năng chăm sóc và hỗ trợ con cái họ một cách độc lập. Trong một số trường hợp cực đoan, người khuyết tật, đặc biệt là trẻ gái vị thành niên và phụ nữ bị thiếu năng trí tuệ, bị triệt sản mà không hề hay biết hay đồng ý. Công ước về Quyền của Người khuyết tật, Điều 23, đề cập đến vấn đề hôn nhân và làm cha mẹ, với các quyền của người khuyết tật: kết hôn và lập gia đình, tự do quyết định và có trách nhiệm về số lượng và khoảng cách tuổi giữa các con của họ, có thể tiếp cận thông tin thích hợp với độ tuổi, về sức khỏe sinh sản và giáo dục về kế hoạch hóa gia đình, và duy trì khả năng sinh sản (2).

Mong muốn một gia đình

“Tôi mơ ước được kết hôn, có một ngôi nhà với những đứa con, nhưng cha mẹ tôi nói với tôi rằng hôn nhân không dành cho tôi bởi vì tôi sẽ không thể chăm sóc được gia đình. Và giấc mơ của tôi tan vỡ trong sự hoài nghi.”(5).

Bạo lực

Bạo lực có thể xảy ra trong mọi bộ phận của xã hội, trong gia đình, các tổ chức, trường học, nơi làm việc, và trong cộng đồng, nhiều đối tượng khác nhau phải chịu trách nhiệm. Người khuyết tật chủ yếu là những người dễ bị bạo hành, đặc biệt là bởi sự kỳ thị, quan niệm truyền thống tiêu cực và sự thiếu hiểu biết, họ có nguy cơ cao trở thành nạn nhân của sự lạm dụng thể xác, tình dục, tâm lý và tình cảm, sự bỏ rơi và sự bóc lột tài chính. Đặc biệt, phụ nữ khuyết tật có thể phải đối mặt với sự triệt sản cưỡng bức và bạo lực tình dục (6).

Các hoạt động gợi ý

Thách thức và giải quyết sự kỳ thị, thành kiến và phân biệt đối xử

Những quan niệm, nhận thức và thông lệ tiêu cực đối với người khuyết tật xuất hiện ở nhiều cộng đồng. Các chương trình PHCNDVCD có thể thách thức và giải quyết vấn đề này bằng cách:

- Phối hợp với các phương tiện truyền thông để quảng bá hình ảnh tích cực và các hình mẫu về vai trò của người khuyết tật;
- Hỗ trợ đào tạo nâng cao nhận thức về khuyết tật cho các chuyên gia y tế để đảm bảo người khuyết tật có thể tiếp cận các dịch vụ sức khỏe tình dục và sinh sản, ví dụ như kế hoạch hóa gia đình.
- Làm việc với các nhà lãnh đạo trong cộng đồng, ví dụ các nhà lãnh đạo tôn giáo, để khuyến khích họ nâng cao nhận thức về khuyết tật, thách thức sự kỳ thị và phân biệt đối xử, và tạo cơ hội để thảo luận trong cộng đồng về các vấn đề nhạy cảm.

Khám phá các vấn đề giới tính và khuyết tật

Một chương trình PHCNDVCD do một tổ chức phi chính phủ địa phương ở Liberia quản lý đã nhận ra rằng họ chưa bao giờ giải quyết các vấn đề liên quan đến tình dục và khuyết tật. Chương trình tiến hành tìm hiểu về những vấn đề này bằng cách tổ chức các cuộc thảo luận với người khuyết tật. Các cuộc thảo luận với phụ nữ khuyết tật cho thấy rằng việc thể hiện bản năng tình dục của họ là rất quan trọng, tuy nhiên, họ thường e sợ khi đề cập đến vấn đề này. Họ cũng nghĩ rằng tình dục rất quan trọng để họ có thể làm mẹ, một vai trò xã hội rất có giá trị trong cộng đồng của họ. Trong một số trường hợp người đàn ông không khuyết tật đã lạm dụng tình dục phụ nữ khuyết tật. Việc lạm dụng là do những thái độ tiêu cực đối với người khuyết tật mà hậu quả là những người đàn ông này nghĩ rằng một mối quan hệ công khai với một người phụ nữ khuyết tật sẽ bôi xấu họ.

Hỗ trợ cho các bậc cha mẹ

Để các bậc cha mẹ có thể nuôi dạy con tốt, việc tiếp cận thông tin và sự hỗ trợ là cần thiết. Các chương trình PHCNDVCD nên xem xét cả hai khía cạnh là cha mẹ khuyết tật và cha mẹ của người khuyết tật. Họ có thể hỗ trợ bằng cách:

- xác định các dịch vụ địa phương có thể cung cấp sự hỗ trợ cho các bậc cha mẹ, ví dụ như về sức khỏe tình dục và sinh sản, sức khỏe bà mẹ và trẻ em, và hỗ trợ gia đình;
- vận động các tổ chức người khuyết tật và các tổ chức khác để đưa cha mẹ khuyết tật và cha mẹ của người khuyết tật vào các dịch vụ và các chương trình chính thống;
- phát triển và hỗ trợ các hệ thống tham chiếu để tạo điều kiện tiếp cận các dịch vụ và chương trình cho người khuyết tật, đặc biệt là phụ nữ và thanh thiếu niên;
- phối hợp với các nhà cung cấp dịch vụ để tuyên truyền thông tin chính xác về sức khỏe tình dục và sinh sản với nhiều hình thức tiếp cận thông qua các mạng lưới PHCNDVCD.

Phối hợp với các gia đình để thúc đẩy tính độc lập

Đôi khi các gia đình bảo vệ các thành viên khuyết tật quá mức cần thiết bằng cách giữ họ trong nhà và ngăn cấm họ hòa nhập trong cộng đồng, từ đó dẫn đến hạn chế cơ hội của họ để phát triển các mối quan hệ với người khác hoặc phát triển các kỹ năng và khả năng khác. Các chương trình PHCNDVCD có thể phối hợp với các gia đình để:

- Cung cấp thông tin và hỗ trợ để giải quyết những vấn đề liên quan đến người khuyết tật, cũng như vị trí và địa vị của họ trong cộng đồng;
- Giúp các gia đình nhận ra những hậu quả tiêu cực của việc bảo vệ quá mức cần thiết;
- Khuyến khích các thành viên gia đình trở thành những người vận động cho việc thay đổi những thái độ tiêu cực trong cộng đồng;

- Hỗ trợ người khuyết tật giao tiếp hiệu quả và tự biện hộ cho những nhu cầu và mong muốn của họ.

Giúp đỡ để ngăn chặn bạo lực

Bạo lực ở bất kỳ loại hình nào đều là một vấn đề thách thức đối với các cán bộ làm công tác PHCNDVCEĐ. Vì các chương trình PHCNDVCEĐ triển khai ở các môi trường khác nhau (ví dụ như ở nhà, tại trường học, nơi làm việc, trong cộng đồng) đó là điều kiện tốt để đảm bảo có được các mạng lưới xã hội và sự hỗ trợ mạnh mẽ để bảo vệ người khuyết tật khỏi bạo lực. Các chương trình PHCNDVCEĐ có thể:

- Xây dựng năng lực cho cán bộ làm công tác PHCNDVCEĐ để phát hiện các dấu hiệu và triệu chứng của bạo lực, đảm bảo người khuyết tật biết được nơi có thể tiếp cận những tư vấn pháp lý và hỗ trợ phù hợp;
- Nâng cao nhận thức trong cộng đồng về bạo lực và khuyết tật và về hành động để bảo vệ người khuyết tật;
- Thiết lập các mối liên kết với các bên liên quan, ví dụ như gia đình, các tổ chức của người khuyết tật, nhân viên chăm sóc sức khỏe/giáo dục, cán bộ thực thi pháp luật, lãnh đạo của cộng đồng, các nhà chức trách địa phương, và nói chuyện với họ về vai trò của họ trong việc bảo vệ người khuyết tật khỏi bạo lực;
- Trình tự thủ tục xây dựng cùng với các bên liên quan cho phép người khuyết tật báo cáo về các hành vi bạo lực một cách kín đáo;
- Cung cấp thông tin về bạo lực cho người khuyết tật và đảm bảo rằng họ biết cách báo cáo các hành vi bạo lực một cách kín đáo;
- Đảm bảo người khuyết tật có cơ hội tham gia vào đời sống cộng đồng để nâng cao lòng tự trọng và sự tự tin của họ, và phát triển các mạng lưới xã hội để giúp bảo vệ họ khỏi bạo lực;
- Hỗ trợ người khuyết tật đã từng trải qua bạo lực bằng cách nói chuyện với họ, giúp họ tiếp cận các dịch vụ chăm sóc sức khỏe và trợ giúp họ xây dựng các giải pháp và hành động;
- Đảm bảo có chương trình và các chính sách tổ chức để kiểm tra xem cán bộ và tình nguyện viên làm công tác PHCNDVCEĐ không có tiền án tiền sự về bạo lực.

Hỗ trợ những người có mạng lưới xã hội hạn chế

Một số người khuyết tật có thể không có gia đình, hoặc gia đình của họ không thể mang lại sự hỗ trợ và trợ giúp mà họ cần. Vì vậy, một số người khuyết tật sống trong các tổ chức dân cư, ký túc xá, các cộng đồng tôn giáo hoặc nhà tạm lánh, hoặc vô gia cư. Trong những tình huống này, các chương trình PHCNDVCEĐ có thể:

- Kết nối người khuyết tật với các mạng lưới hỗ trợ thích hợp trong cộng đồng, ví dụ: các tổ chức người khuyết tật và các nhóm tự lực;
- Phối hợp với các tổ chức dân cư để đảm bảo người khuyết tật vẫn có thể tham gia và hòa nhập trong đời sống cộng đồng;
- Hỗ trợ người khuyết tật tiếp cận sự thu xếp cuộc sống ưa thích của họ;
- Hỗ trợ người khuyết tật vô gia cư tìm được chỗ ở thích hợp, tốt nhất là trong cộng đồng;
- Phát hiện bất kỳ dấu hiệu nào cho thấy bạo lực tại nơi người khuyết tật đang sống.

Văn hóa và Nghệ thuật

Giới thiệu

Từ “văn hóa” mang nhiều ý nghĩa khác nhau. Trong yếu tố này, nó được sử dụng để chỉ cách sống của một nhóm người. Do đó, văn hóa bao gồm nhiều khía cạnh như trang phục, thực phẩm, ngôn ngữ, giá trị và niềm tin, tôn giáo, nghi lễ và thông lệ. Nghệ thuật cũng được gắn kết chặt chẽ với văn hóa, bao gồm hội họa, âm nhạc, múa, văn học, điện ảnh, và nhiếp ảnh.

Một số ý kiến cho rằng hòa nhập người khuyết tật trong các khía cạnh văn hóa và nghệ thuật của cộng đồng và hỗ trợ họ tham gia là không cần thiết. Sự sáng tạo, thể hiện bản thân và tâm linh thường được coi là không quan trọng đối với người khuyết tật. Ví dụ, trong khi nhiều gia đình nỗ lực để đưa một người thân bị khuyết tật đến các dịch vụ y tế, họ có thể không nghĩ rằng điều quan trọng là đưa anh/cô ấy tới các sự kiện văn hóa địa phương.

Cơ hội tham gia đời sống văn hóa là một quyền của con người (xem bảng dưới đây) đem lại lợi ích cho cá nhân, gia đình, cộng đồng và toàn thể xã hội. Yếu tố này làm nổi bật những lợi ích và cung cấp các gợi ý làm sao để các chương trình PHCNDVCD có thể đảm bảo người khuyết tật có cơ hội để tham gia vào tất cả các khía cạnh của đời sống văn hóa trong gia đình và cộng đồng của họ.

HỘP 12

Công ước về Quyền của Người khuyết tật, Điều 30: sự tham gia trong lĩnh vực văn hóa, giải trí, và thể dục thể thao (2)

1. Các Quốc gia thành viên của Công ước này thừa nhận quyền của người khuyết tật tham gia vào đời sống văn hoá, trên cơ sở bình đẳng như những người khác và cam kết thực hiện các biện pháp phù hợp để đảm bảo rằng người khuyết tật: a) được tiếp cận đối với tài liệu văn hoá dưới hình thức có thể tiếp cận được; b) được tiếp cận đối với các chương trình truyền hình, phim, kịch và các hoạt động văn hoá khác, dưới hình thức có thể tiếp cận được; c) được tiếp cận với những nơi có các dịch vụ hoặc biểu diễn văn hoá, như nhà hát, bảo tàng, rạp chiếu phim, thư viện và các dịch vụ du lịch.
2. Các Quốc gia thành viên cam kết thực hiện các biện pháp phù hợp để hỗ trợ người khuyết tật có cơ hội phát triển và tận dụng tiềm năng, sáng tạo, nghệ thuật và tri thức của họ.
3. Các Quốc gia thành viên cam kết thực hiện các biện pháp phù hợp, theo luật pháp quốc tế, để đảm bảo rằng pháp luật về bảo hộ quyền sở hữu trí tuệ không chứa đựng những rào cản bất hợp lý hoặc mang tính phân biệt đối xử đối với việc tiếp cận của người khuyết tật.
4. Người khuyết tật có quyền được hỗ trợ và thừa nhận những đặc thù về ngôn ngữ và văn hoá bao gồm ngôn ngữ cử chỉ và văn hoá khiếm thính, trên cơ sở bình đẳng như những người khác.

Sử dụng nghệ thuật làm cho quá trình phục hồi chức năng trở nên thú vị đối với trẻ em

FANDIC (Những người bạn của trẻ em khuyết tật vì sự Hoà nhập của trẻ em trong Cộng đồng) là một tổ chức ở Bucaramanga, Columbia, làm việc với trẻ em khuyết tật. Nhiệm vụ của họ là hòa nhập trẻ em khuyết tật với xã hội thông qua PHCNDVCD. Một trong những dự án của họ, một dự án khiêu vũ dành cho trẻ em khuyết tật, nhằm mục đích:

- mang đến các cơ hội phát triển khả năng về thể chất và nghệ thuật
- khuyến khích làm việc theo nhóm và hòa nhập
- nâng cao nhận thức về khuyết tật ở các cấp độ khác nhau bao gồm các cấp cá nhân, cộng đồng, tổ chức và chính phủ.

Mười hai trẻ, từ 5-21 tuổi, bị khuyết tật về thể chất và trí tuệ đã tham gia vào các nhóm nhảy. Anh chị em của chúng cũng được khuyến khích tham gia để thúc đẩy sự tham gia và hòa nhập của gia đình. Mỗi tuần một lần, một vũ công chuyên nghiệp được ký hợp đồng để dạy cho các em, và trong suốt thời gian còn lại của tuần, các tình nguyện viên thực hành nhảy với các em. Các trẻ em được dạy các điệu nhảy đơn giản, và sau đó là những điệu nhảy phức tạp hơn. Ngoài nhảy múa, các em cũng thực hiện các bài tập kéo căng và nâng cao sức khỏe và tham gia các hoạt động xã hội khác. Trẻ em luôn được khuyến khích cùng với tình yêu, sự nhiệt tình và phản hồi tích cực để chúng có thể tạo sự tự tin về khả năng của mình.

FANDIC đã phát hiện ra rằng khiêu vũ là một chiến lược tuyệt vời để:

- phục hồi chức năng cho trẻ em khuyết tật
- cải thiện chức năng của các trẻ em khuyết tật
- tạo cơ hội cho quá trình giao tiếp và quan hệ xã hội
- cải thiện mối quan hệ giữa trẻ em khuyết tật, các thành viên gia đình và những người khác
- phá vỡ các rào cản về thái độ.

Mục đích

Người khuyết tật đóng góp và tham gia vào đời sống văn hóa và nghệ thuật của gia đình và cộng đồng

Vai trò của PHCNDVCD

Vai trò của các chương trình PHCNDVCD là phối hợp với các bên liên quan để cho phép những người khuyết tật thụ hưởng và tham gia vào các hoạt động văn hóa và nghệ thuật.

Kết quả mong muốn

- Sự kỳ thị và phân biệt đối xử đối với người khuyết tật được đối phó và được giải quyết thông qua văn hóa và nghệ thuật.
- Người khuyết tật và các thành viên gia đình họ tham gia vào một loạt các sự kiện và hoạt động văn hóa và nghệ thuật.
- Các tổ chức và các nhóm chính thống hỗ trợ những người khuyết tật khi tham gia trong các chương trình và hoạt động văn hóa và nghệ thuật của họ.
- Người khuyết tật có thể tiếp cận phương tiện truyền thông và các địa điểm văn hóa / nghệ thuật lớn.
- các nhà lãnh đạo và các nhóm tâm linh và tôn giáo tính đến sự tham gia của những người khuyết tật trong hoạt động của mình.

Các khái niệm chính

Các hình thức tham gia

Có rất nhiều hình thức trong đó người khuyết tật có thể được tham gia vào đời sống văn hóa và nghệ thuật của gia đình và cộng đồng. Họ có thể là những người tham gia tích cực, ví dụ trực tiếp tham gia sản xuất, đạo diễn, viết và biểu diễn, hoặc họ có thể đóng vai trò người tham gia thụ động, ví dụ như thưởng thức một vở kịch, xem một bộ phim, hay mặc trang phục truyền thống.

Lợi ích của việc tham gia

Tham gia vào các hoạt động văn hóa nghệ thuật không chỉ để giải trí mà còn để giáo dục mỗi cá nhân rằng họ là ai. Quá trình tham gia có thể là việc tăng cường năng lực cho các cá nhân, giúp họ tìm được tiếng nói của mình và được lắng nghe bởi những người khác. Điều này cũng đem lại nhiều lợi ích về sức khỏe. Đối với một số người khuyết tật, hoạt động văn hóa và nghệ thuật có thể là phương tiện duy nhất mà qua đó họ hoàn toàn có thể thể hiện theo cách riêng của mình và trên cơ sở bình đẳng với những người khác.

Sự hiện diện của các hoạt động văn hóa và nghệ thuật trong cộng đồng góp phần đáng kể vào hạnh phúc của các thành viên tham gia. Các hoạt động này có thể tạo dựng và tăng cường các mối quan hệ bên trong và giữa các cộng đồng, xây dựng năng lực

trong cộng đồng và thúc đẩy phát triển và cải tạo cộng đồng và tái sinh. Sự tham gia của những người khuyết tật trong các hoạt động văn hóa và nghệ thuật của cộng đồng thường là một dấu hiệu tốt cho thấy các thành viên cộng đồng có thái độ tích cực đối với người khuyết tật.

Văn hóa và nghệ thuật như một phương tiện để thúc đẩy thay đổi xã hội

Từ trước đến nay, nghệ thuật được xem là một hình thức phi bạo lực cho người dân để thách thức và đặt dấu hỏi đối với các hành vi áp bức hoặc phân biệt đối xử. Thường thì đó là một trong số ít những hình thức an toàn mà người bị thiệt thòi có thể tìm thấy được tiếng nói và làm nổi lên những chủ đề nhạy cảm hoặc cấm kỵ. Người khuyết tật thường dùng nghệ thuật để thách thức cơ quan đại diện chính thống cho các vấn đề khuyết tật. Nghệ thuật có thể là một phương tiện để cho người khuyết tật miêu tả một cách toàn diện hơn về cách nhìn đối với thế giới.

HỘP 14

Băng-la-đét

Nhìn trong đêm (7)

Một triển lãm nghệ thuật thành công mang tên Nhìn trong đêm đã diễn ra tại trung tâm triển lãm Dhruvad ở Dhaka, Băng-la-đét vào tháng 12 năm 2003. Triển lãm là sự hợp tác chung giữa Tổ chức trợ giúp xã hội và phục hồi chức năng cho người dễ bị tổn thương thể chất (SARPV) và tổ chức Healthlink Toàn cầu như là một phần của một dự án tuyên truyền. Một nhóm công tác gồm 25 người khiếm thị và 5 người bị khuyết tật về thể chất và một nghệ sĩ quốc tế cùng tham gia vào triển lãm. Đây không chỉ là một cuộc triển lãm nghệ thuật mà còn mô phỏng các rào cản đối với người khuyết tật trong cuộc sống hàng ngày. Triển lãm được thể hiện hoàn toàn trong bóng tối và cuộc sống ở Dhaka đã được tái tạo lại thông qua âm thanh và cảm ứng, và có đầy đủ xe kéo, vườn, vỉa hè và các cửa hàng. Khách tham quan được mời đi xung quanh với những người mù dẫn đường. Sau khi trải nghiệm triển lãm này, du khách được khuyến khích viết những ấn tượng, suy nghĩ và ý kiến phản hồi trên một bức tường graffiti. Các kết quả tích cực của cuộc triển lãm là: nâng cao nhận thức về khuyết tật cho khách du lịch; hợp tác giữa các thành viên dự án và khách tham quan, và một lời hứa từ Ngân hàng Băng-la-đét sẽ xem xét vấn đề khó khăn của người khiếm thị khi phân biệt giữa các tờ tiền giấy bởi vì chúng đều có cùng kích thước.

Nguồn: (7).

Nghệ thuật khuyết tật

Ở nhiều nước, người khuyết tật đã tìm tới nghệ thuật như một cách để tạo dựng lòng tự trọng, nâng cao nhận thức về các rào cản khuyết tật, và xây dựng tình đoàn kết trong cộng đồng. Nhạc kịch, múa, văn học và nghệ thuật trực quan được sử dụng để thúc đẩy phương pháp tiếp cận quyền con người đối với vấn đề khuyết tật. Bài hát ký hiệu, điệu nhảy xe lăn và các hình thức sáng tạo khác đã được các cá nhân sáng tạo và các nhóm trong cộng đồng đưa ra. Trong số những người gặp các vấn đề sức khỏe về tinh thần thì việc viết lách, trình diễn và nghệ thuật trực quan có thể là công cụ mạnh mẽ để thể hiện cảm xúc và chia sẻ kinh nghiệm.

Các hình mẫu về vai trò

Nhiều nghệ sĩ khuyết tật đã đạt được sự công nhận của quốc gia và quốc tế, đồng thời tạo nên nhận thức tốt hơn về khuyết tật và trở thành các hình mẫu về vai trò truyền cảm hứng cho người khác. Nhiều nghệ sĩ cũng đầu tư tài năng và năng lượng của họ vào việc hỗ trợ phát triển cộng đồng hòa nhập.

HỘP 15

Những người mang thông điệp hòa bình giúp truyền bá nhận thức

Vào ngày 03 Tháng 12 năm 2009 (Ngày Quốc tế Người khuyết tật), Liên Hiệp Quốc đã trao danh hiệu sứ giả hòa bình của Liên Hiệp Quốc cho ca sĩ - nhạc sĩ nổi tiếng Stevie Wonder vì sự quan tâm đặc biệt giành cho người khuyết tật. Sứ giả hòa bình là những cá nhân có tài năng được công nhận rộng rãi trong các lĩnh vực nghệ thuật, học thuật, văn học, thể thao và giải trí, giúp nâng cao nhận thức của các ý tưởng và hoạt động của Liên Hiệp Quốc. Thông qua những lần xuất hiện trước công chúng, giao tiếp với các phương tiện truyền thông quốc tế và các hoạt động nhân đạo, họ mở rộng sự hiểu biết của công chúng về cách Liên Hiệp Quốc giúp cải thiện cuộc sống của người dân ở khắp mọi nơi (8).

Các hoạt động gợi ý

Thúc đẩy việc sử dụng các văn hóa và nghệ thuật cho sự thay đổi xã hội

Chiến dịch vận động và nhận thức về khuyết tật thường có hiệu quả hơn khi được dựa trên phương tiện truyền thông văn hóa và nghệ thuật thích hợp tại địa phương. Vì vậy chương trình PHCNDVCĐ nên xem xét sử dụng các phương tiện truyền thông để đạt được sự thay đổi xã hội cho người khuyết tật. Chương trình này có thể:

- hợp tác với các nghệ sĩ và tổ chức các sự kiện chiếu phim dài tập, chương trình nghệ thuật và âm nhạc để đối phó với sự kỳ thị và phân biệt đối xử với người khuyết tật mà có thể tồn tại trong cộng đồng;
- tìm hiểu việc sử dụng các bộ phim hài, phim hoạt hình và nghệ thuật phổ biến như một cách tác động nhẹ nhàng và không đe dọa để giải quyết các vấn đề bị cấm kỵ;
- ủng hộ hình tượng tích cực về người khuyết tật và vấn đề khuyết tật thông qua các phương tiện truyền thông văn hóa và nghệ thuật, ví dụ như phim truyền hình, phim ảnh và sân khấu.

Đầu tư vào đào tạo văn hóa

Amadou và Mariam là hai nhạc công có ảnh hưởng được công nhận trên toàn thế giới và có ảnh hưởng nhạc chủ đạo từ Mali. Họ đã sử dụng tài năng của mình để làm nổi bật vấn đề khuyết tật và thách thức các định kiến. Họ đã đầu tư vào các chương trình đào tạo văn hóa cho thanh niên khuyết tật để đảm bảo họ có cơ hội phát triển kỹ năng và tài năng của mình và theo đuổi ước mơ và nguyện vọng của họ.

Hỗ trợ các gia đình tham gia

Cần phải nhớ rằng nhiều gia đình có người khuyết tật có thể đã mất sự tự tin để tham gia vào các sự kiện và địa điểm văn hóa vì sợ bị kỳ thị và phân biệt đối xử. Họ có thể cảm thấy xấu hổ hoặc không được chào đón tại các đám cưới, nghi lễ tôn giáo, nhà hàng, rạp chiếu phim. Điều quan trọng là các chương trình PHCNDVCD sẽ phối hợp với các gia đình và hỗ trợ họ bằng cách:

- lắng nghe các thành viên trong gia đình và khuyến khích họ thể hiện, nhận biết và thách thức nỗi sợ hãi của họ;
- sắp xếp các gia đình liên lạc với những người khác có cùng chung kinh nghiệm và các mối quan tâm;
- tạo điều kiện liên kết với các tổ chức người khuyết tật của địa phương kiểm tra bất kỳ quan niệm sai lầm gia đình có thể có và tăng sự tự tin của họ, kỳ vọng và khát vọng.

Khuyến khích người khuyết tật tham gia

Chương trình PHCNDVCD có thể khuyến khích người khuyết tật tham gia bằng cách:

- kết nối họ với các nhóm và các tổ chức người khuyết tật, nơi họ có thể tìm thấy những người có cùng sở thích tương tự như trong văn hóa và nghệ thuật và nơi họ có thể phát triển sự tự tin để tham gia vào một loạt các hoạt động;
- xác định nghệ sĩ khuyết tật, những người đã đạt được sự công nhận cho nghệ thuật của họ và họ tham gia vào việc phát triển và thực hiện các chương trình hoạt động, nếu có thể;
- làm việc với các bên liên quan để phát triển các dự án nghệ thuật khuyết tật cụ thể;
- hỗ trợ và thúc đẩy các ví dụ về người khuyết tật đã rất xuất sắc và phát triển loại hình nghệ thuật mới, ví dụ như im lặng nhà hát, và các hình thức nghệ thuật mà đã được chuyển thể thành công để tiếp cận khán giả rộng lớn hơn;
- thúc đẩy và hỗ trợ có các hình thức múa, kịch và âm nhạc như là cách để bổ sung điều trị cho người khuyết tật.

Làm việc với các tổ chức và các nhóm lồng ghép

Chương trình PHCNDVCD có vai trò quan trọng trong việc phối hợp với các tổ chức và các nhóm lồng ghép để phát triển các kỹ năng và sự tự tin của người khuyết tật để họ tham gia vào cùng với các hoạt động văn hóa và nghệ thuật. Chương trình PHCNDVCD có thể:

- làm việc với các bên liên quan để đảm bảo về mặt thể chất, nơi ăn nghỉ hợp lý cho người khuyết tật, ví dụ như sửa đổi các tòa nhà để đảm bảo tiếp cận (ví dụ như hội trường cộng đồng, nơi thờ phụng, rạp chiếu phim, các điểm du lịch) hoặc sản xuất thông tin và tài liệu quảng cáo trong các định dạng có thể truy cập;
- xây dựng liên minh với các nhóm phụ nữ để tăng cường vai trò phụ nữ khuyết tật trong chương trình văn hóa chính quy;
- khuyến khích giáo dục nghệ thuật trong các trường học mầm non để trẻ em khuyết tật có cơ hội được tiếp cận và tham gia vào các hoạt động văn hóa nghệ thuật từ khi còn nhỏ;
- Hỗ trợ người khuyết tật và các tổ chức người khuyết tật xây dựng và thực hiện đào tạo đa dạng cho các nhân viên về một loạt các chương trình văn hóa và nghệ thuật để nâng cao nhận thức về khuyết tật và hoà nhập;
- khuyến khích các cơ hội thực tập và làm việc trong các chương trình văn hóa và nghệ thuật để đảm bảo rằng người khuyết tật tham gia tích cực trong việc quản lý và điều hành các chương trình này.

HỘP 17

Palestine

Khuyến khích hòa nhập trong các chương trình văn hóa chính thống

Một sáng kiến nhỏ bắt đầu bằng chương trình PHCNDVCD ở Palestine trong năm 2000 dành cho các trẻ em khuyết tật trong các trại hè. Sáng kiến này đã thành công và bây giờ đã trở thành tiêu chuẩn thực hành cho các trẻ em khuyết tật ở tất cả các trại hè. Ngoài ra, nhà lãnh đạo trẻ của các trại đã bắt đầu đưa hình ảnh trẻ em khuyết tật vào trong chương trình chủ đạo khác trong suốt cả năm. Ví dụ như Cô bé Lọ Lem (câu chuyện nổi tiếng dành cho trẻ em) do một cô gái khuyết tật đóng vai chính. Điều này không chỉ giải quyết và gia tăng nhận thức về khuyết tật trong cộng đồng mà còn cung cấp một hình mẫu về vai trò tích cực cho thanh niên khuyết tật.

Phối hợp với các nhà lãnh đạo và các nhóm tín ngưỡng và tôn giáo

Các nhà lãnh đạo tín ngưỡng và tôn giáo có thể là những người ủng hộ mạnh mẽ cho sự thay đổi xã hội, tuy nhiên, họ cũng có thể thúc đẩy thái độ tiêu cực. Vì vậy, các chương trình PHCNDVCD cần phải phối hợp với các nhà lãnh đạo tín ngưỡng và tôn giáo và các thành viên trong cộng đồng tôn giáo để thúc đẩy người khuyết tật trong hoạt động của mình. Chương trình PHCNDVCD có thể:

- tăng cường sự nhạy cảm cho các nhà lãnh đạo nhận thức về khuyết tật và tầm quan trọng của việc đưa người khuyết tật trong hoạt động tôn giáo và tâm linh;

- khuyến khích các nhà lãnh đạo phản đối phân biệt đối xử hoặc các hành vi có hại đối với người khuyết tật và gia đình của họ trong cộng đồng;
- đảm bảo người khuyết tật được tiếp cận với hỗ trợ cá nhân để họ có thể tham dự các dịch vụ và chương trình tôn giáo/tinh thần;
- cung cấp tư vấn và hỗ trợ cho các nhà lãnh đạo để đảm bảo thông tin được tiếp cận, ví dụ như những lời cầu nguyện, các bài hát, tụng kinh, và bài giảng tiếp cận được dịch, và in văn bản tôn giáo ở dạng bản in khổ lớn, âm thanh và chữ nổi;
- phối hợp với các nhà lãnh đạo để đảm bảo rằng nơi thờ tự và thực hành tôn giáo được sửa đổi để những người khuyết tật dễ tiếp cận.

Vui chơi, giải trí và thể thao

Giới thiệu

Tương tự như văn hóa và nghệ thuật, các hoạt động giải trí, thời gian vui chơi và các hoạt động thể thao đóng một vai trò quan trọng trong cộng đồng. Có nhiều lợi ích từ các hoạt động này bao gồm cải thiện sức khỏe và phúc lợi của các cá nhân, góp phần nâng cao vị thế của các cá nhân, và thúc đẩy sự phát triển của cộng đồng.

Các hoạt động giải trí, vui chơi và thể thao có thể có sự tham gia của cá nhân, nhóm nhỏ, nhóm hoặc toàn bộ cộng đồng và có liên quan đến mọi người ở mọi lứa tuổi, khả năng và kỹ năng khác nhau. Các loại hình giải trí, thời gian vui chơi và các hoạt động thể thao được tham gia khác nhau tùy thuộc vào bối cảnh địa phương, và có xu hướng phản ánh các hệ thống xã hội và các giá trị văn hóa.

Tham gia vào các hoạt động giải trí, vui chơi và các hoạt động thể thao có thể là một trong số ít các cơ hội người khuyết tật được tham gia vào đời sống cộng đồng ngoài gia đình của họ. Quyền tham gia vào các hoạt động này được nhấn mạnh tại bảng dưới. Tương tự như với văn hóa và nghệ thuật, những người khuyết tật có thể chọn tham gia một cách chủ động, ví dụ như là thành viên trong nhóm của một đội bóng rổ, hoặc bị động như làm khán giả tại một trận đấu bóng đá.

HỘP 18

Công ước về Quyền của Người khuyết tật, Điều 30, khoản 5: Sự tham gia vào các hoạt động văn hoá giải trí, thể thao (2)

Nhằm hỗ trợ người khuyết tật tham gia vào các hoạt động thể thao, giải trí, trên cơ sở bình đẳng như những người khác, các Quốc gia thành viên của Công ước này cam kết thực hiện các biện pháp phù hợp nhằm:

- a) Khuyến khích và thúc đẩy sự tham gia một cách đầy đủ nhất của người khuyết tật trong các hoạt động thể thao hòa nhập ở tất cả các cấp;
- b) Đảm bảo rằng người khuyết tật có cơ hội tổ chức, phát triển và tham gia vào các hoạt động giải trí và thể thao cụ thể dành cho người khuyết tật và để đạt được mục tiêu này khuyến khích việc cung cấp các hướng dẫn, đào tạo và nguồn lực phù hợp, trên cơ sở bình đẳng như những người khác;
- c) Đảm bảo rằng người khuyết tật tiếp cận được đối với các địa điểm du lịch, thể thao và giải trí;
- d) Đảm bảo rằng trẻ em khuyết tật được tiếp cận bình đẳng như những trẻ em khác vào các hoạt động thể thao, vui chơi, giải trí, kể cả các hoạt động thể thao, vui chơi và giải trí trong hệ thống giáo dục;
- e) Đảm bảo rằng người khuyết tật tiếp cận được tới các dịch vụ của các tổ chức, cá nhân tham gia vào việc tổ chức các hoạt động vui chơi, giải trí, thể thao, du lịch.

Sử dụng thể thao cho mục đích hòa nhập xã hội và phát triển cá nhân (9)

Các dự án về thể thao là một công cụ cho Hòa nhập xã hội và phát triển cá nhân đã được tổ chức Handicap International khởi động ở Morocco vào năm 2007. Một cuộc khảo sát trước đó (năm 2004) do Tổ chức Handicap International thực hiện đã ước tính có hơn 1,5 triệu người Ma-rốc bị khuyết tật; và mục đích của chương trình là tăng cơ hội cho người khuyết tật được tham gia vào các môn thể thao và giải quyết sự bất bình đẳng trong việc tiếp cận để phục hồi chức năng, chăm sóc sức khỏe và hòa nhập xã hội

Dự án này tập trung vào ba lĩnh vực:

1. Xây dựng năng lực và mạng lưới của các tổ chức Ma-rốc là nhân viên chương trình làm việc chặt chẽ với Liên đoàn Thể thao Hoàng gia Ma-rốc (các chuyên gia về các môn thể thao chính thống nhưng có chuyên môn hạn chế về khuyết tật) và khoảng 600 hiệp hội người khuyết tật Ma-rốc chuyên về sức khỏe và giáo dục cho người khuyết tật, giúp họ phát triển quan hệ đối tác chiến lược, quốc gia và quốc tế. Hỗ trợ cho các dự án nhỏ và các câu lạc bộ thể thao cho người khuyết tật bằng cách đào tạo kỹ năng quản lý, phát triển dự án, viết đề xuất, và gây quỹ.
2. Cung cấp các thiết bị thể thao phù hợp - bao gồm cả xe lăn, quần áo thích hợp, và trang thiết bị phù hợp, ví dụ như quả bóng tạo tiếng động cho người mù.
3. Tổ chức các sự kiện thể thao đặc biệt - một số sự kiện thể thao đã được tổ chức. Bao gồm một sự kiện để đánh dấu Ngày Quốc tế người khuyết tật, và Cuộc đua cho tất cả, thu hút khoảng 2000 người chạy, cả người bị khuyết tật và không bị khuyết tật. Một giải đấu bóng đá cho các cầu thủ khuyết tật cũng đã được tổ chức, và do Vua Ma-rốc tài trợ. Trận đấu cuối cùng đã được phát sóng trên truyền hình quốc gia cho khoảng 20 000 người.

Chương trình đã có một số tác động:

- đã đến với 1500 người khuyết tật thông qua các câu lạc bộ thể thao và các sự kiện thể thao thường xuyên;
- người khuyết tật được tiếp cận với các dịch vụ chất lượng, bao gồm cả công nghệ phù hợp và trang thiết bị và nhân viên được đào tạo để tư vấn cho họ;
- người khuyết tật được tiếp cận với các cơ hội gặp gỡ và tương tác với những người khác.

Nguồn: (9).

Mục tiêu

Người khuyết tật tham gia cả vai trò chủ động lẫn khán giả trong các hoạt động giải trí, thời gian vui chơi và các hoạt động thể thao trên cơ sở bình đẳng với những người khác.

Vai trò của PHCNDVCE

Vai trò của chương trình PHCNDVCE là để thúc đẩy sự tham gia của những người khuyết tật trong các hoạt động giải trí, thời gian vui chơi và các hoạt động thể thao và hỗ trợ cho các tổ chức và chương trình để họ có thể tăng cường năng lực để cung cấp dịch vụ vui chơi, giải trí và các hoạt động thể thao thích hợp và dễ tiếp cận.

Kết quả mong đợi

- Người khuyết tật tham gia vào các hoạt động vui chơi, giải trí và các hoạt động thể thao có sẵn trong cộng đồng địa phương đó.
- Chính quyền và các hiệp hội địa phương, quốc gia và quốc tế đưa người khuyết tật vào các chương trình giải trí, vui chơi và thể thao.
- Các gia đình, giáo viên và các thành viên cộng đồng công nhận và tích cực thúc đẩy các quyền và khả năng của người khuyết tật tham gia vào các hoạt động vui chơi, giải trí và các hoạt động thể thao.
- Những người bị hoặc không khuyết tật sẽ tham gia cùng nhau vào các hoạt động vui chơi, giải trí và các hoạt động thể thao.
- Người khuyết tật có thể tiếp cận các địa điểm vui chơi, giải trí và hoạt động thể thao.
- Thiết bị được sử dụng cho các hoạt động vui chơi, giải trí, và thể thao phải phù hợp để đáp ứng nhu cầu cần thiết của người khuyết tật.
- Các hoạt động và các chương trình vui chơi, giải trí và thể thao sẽ được xây dựng riêng cho người khuyết tật nếu có yêu cầu.

Các khái niệm chính

Định nghĩa

Trong thành tố này:

Các hoạt động giải trí được hiểu là tất cả những hoạt động mà mọi người chọn để làm cơ thể và tâm trí của họ thoải mái thư giãn và khiến thời gian rảnh rỗi của họ thú vị hơn. Các hoạt động vui chơi giải trí gồm có đi bộ, bơi lội, thiền, đọc sách, chơi trò chơi và nhảy múa, v.v..

Thời gian vui chơi được hiểu là thời gian rảnh mà mọi người có thể thoát khỏi trách nhiệm hàng ngày của họ (ví dụ như công việc và việc nhà) để nghỉ ngơi, thư giãn và tận hưởng cuộc sống. Chính trong thời gian rảnh rỗi này mọi người tham gia vào các hoạt động vui chơi giải trí và thể thao.

Các hoạt động thể thao là bất kỳ loại hoạt động thể chất có tổ chức nào, ví dụ như bóng đá, bóng bầu dục, bóng rổ và điền kinh.

Các hoạt động giải trí, thời gian vui chơi và các hoạt động thể thao trong cộng đồng

Ở nhiều nước có thu nhập thấp, nơi mọi người làm việc mỗi ngày chỉ để tồn tại thì khái niệm về thời gian vui chơi không phải lúc nào cũng được hiểu rõ và cũng không phải là một ưu tiên. Thật vậy, nhiều hoạt động được coi là hoạt động giải trí ở các nước có thu nhập cao thì lại được xem như hoạt động kiếm kế sinh nhai ở các nước có thu nhập thấp, ví dụ như câu cá và đồ thủ công.

Trong hầu hết các cộng đồng, các loại hình hoạt động giải trí và thể thao mọi người tham gia được xác định theo độ tuổi, giới tính, hoàn cảnh địa phương (ví dụ như nông thôn so với thành thị) và tình trạng kinh tế xã hội. Ví dụ, trẻ em trong các cộng đồng nghèo sẽ chơi trò chơi sử dụng vật liệu tự nhiên như gậy, đá hoặc sử dụng những thứ bỏ đi như lốp xe và sợi dây thừng. Thời gian giải trí sẽ gắn với các hoạt động văn hóa như múa, kể chuyện, lễ hội và sự kiện tôn giáo và các đoàn giải trí đến biểu diễn.

Trong nhiều cộng đồng nghèo và vùng nông thôn không có những địa điểm vui chơi giải trí cho mọi người như trung tâm cộng đồng và sân vận động thể thao, vì vậy mọi người chủ yếu tụ tập tại nơi thờ phụng, quán trà, nhà ở, và không gian mở.

Cộng đồng tại các nước có thu nhập thấp thường có những ưu tiên và ngân sách hạn chế. Kết quả là việc xây dựng các hoạt động/chương trình giải trí và các thể thao chính thống thường phụ thuộc vào các nhà tài trợ. Điều quan trọng là nguồn tài trợ bên ngoài cần được quản lý một cách cẩn thận để đảm bảo rằng các chương trình/hoạt động được giới thiệu phù hợp với hoàn cảnh địa phương.

Lợi ích của việc tham gia

Tham gia vào các hoạt động giải trí, thời gian vui chơi và các hoạt động thể thao có thể có nhiều lợi ích cho cả cá nhân và cộng đồng bao gồm:

- **nâng cao sức khỏe và phòng chống bệnh tật** - các hoạt động giải trí, thời gian vui chơi và các hoạt động thể thao là một phương pháp thú vị và hiệu quả để cải thiện sức khỏe và hạnh phúc, chúng có thể làm giảm căng thẳng, tăng sự cân đối của cơ thể, cải thiện sức khỏe cả về thể chất lẫn tinh thần và ngăn chặn sự phát triển của các bệnh mãn tính như bệnh tim ;
- **phát triển các kỹ năng** – các kỹ năng thể chất và xã hội là một trong số nhiều kỹ năng mà có thể được phát triển thông qua việc tham gia vào các hoạt động vui chơi giải trí và thể thao;
- **nâng cao nhận thức, giảm kỳ thị và hòa nhập xã hội** - các hoạt động giải trí, thời gian vui chơi và các hoạt động thể thao là phương tiện có hiệu quả cao, chi phí thấp để thúc đẩy hòa nhập hơn cho người khuyết tật; các hội đồng này tập hợp mọi người ở mọi lứa tuổi và khả năng để cùng vui chơi, và cung cấp cho người khuyết tật các cơ hội để chứng minh sức mạnh và khả năng của mình và thúc đẩy hình ảnh tích cực của người khuyết tật;

- **hòa bình và phát triển quốc tế** - thể thao là một ngôn ngữ phổ thông có thể được sử dụng như một công cụ mạnh mẽ để thúc đẩy hòa bình, lòng khoan dung và hiểu biết bằng cách đưa mọi người đến với nhau vượt qua các biên giới, các nền văn hóa và tôn giáo (10).
- **trao quyền** - các hoạt động giải trí, thời gian vui chơi và các hoạt động thể thao có thể trao quyền cho người khuyết tật bằng cách ảnh hưởng tích cực đến sự tự tin và lòng tự trọng.

HỘP 20

Eritrea

Các cựu chiến binh trở thành những tấm gương

Tại Eritrea, các cựu chiến binh khuyết tật được đào tạo để làm các nhà quản lý đội bóng và huấn luyện viên. Từ đó, họ có thể đóng một vai trò quan trọng trong việc thực hiện các hoạt động bóng đá của trẻ em, với sự tham gia của hơn 2.000 trẻ em, tại thủ đô Asmara. Sự tham gia này đã thay đổi cách các cựu chiến binh chiến tranh tự nhìn nhận bản thân họ, và đã ảnh hưởng tích cực đến cách trẻ em nhìn vào người khuyết tật, cùng lúc đó, điều này đã cho thấy những tấm gương về vai trò tích cực để những người khuyết tật khác tham khảo. Dựa vào sự thành công này, các câu lạc bộ thể thao hiện đang đào tạo bóng đá cho trẻ em khiếm thính như một bước đầu tiên đưa các em khuyết tật tham gia vào các hoạt động thể thao.

Hoạt động giải trí và thể thao được bổ sung với những cơ hội khác

Trong khi nhấn mạnh nhiều lợi ích của hoạt động giải trí và thể thao, điều quan trọng là cần phải nhớ không nên sử dụng các hoạt động này để thay thế cho việc tiếp cận hạn chế đối với các cơ hội khác như giáo dục, sinh kế.

HỘP 21

Afghanistan

Huấn luyện đi xe đạp

Chương trình phục hồi chức năng và giải trí cho những người cụt chi đi xe đạp tại Afghanistan (AABRAR) trong Cộng hòa Hồi giáo Afghanistan là một chương trình tập đi xe đạp cho những người bị phẫu thuật cắt bỏ chi, để cải thiện chức năng vận động và tự lập cho họ và cho phép họ đi đi về về từ nơi làm việc và tiết kiệm chi phí đi lại.

Tạo khả năng tiếp cận với hoạt động vui chơi giải trí và thể thao

Nơi ở hợp lý có thể là cần thiết cho một số người khuyết tật tham gia vào các hoạt động vui chơi giải trí và thể thao. Với một chút sáng tạo và linh hoạt, các hoạt động và các thiết bị có thể được điều chỉnh ở mức chi phí tối thiểu hoặc không mất chi phí để đảm bảo sự hòa nhập và tham gia của người khuyết tật.

Điều chỉnh các hoạt động thể thao

Điều chỉnh các quy tắc hoặc hệ thống chấm điểm của trò chơi có thể cho phép mọi người với khả năng và độ tuổi khác nhau có thể chơi với nhau miễn phí. Sử dụng vật liệu thích hợp tại địa phương để hạ giá thành lắp đặt thiết bị, ví dụ như sử dụng một quả bầu khô với ngũ cốc tạo thành một quả bóng có âm thanh, hoặc chia cặp để chơi với nhau, có thể làm tăng sự tham gia của tất cả các thành viên cộng đồng.

Đề xuất hoạt động

Xác định các hoạt động giải trí, thời gian vui chơi và các hoạt động thể thao tại địa phương

Bước đầu tiên là xác định những cơ hội về các hoạt động giải trí, thời gian vui chơi và các hoạt động thể thao đã tồn tại tại địa phương và xung quanh đó. Để xác định những yếu tố đó, chương trình PHCNDVCD nên làm việc chặt chẽ với các nhóm cộng đồng, ví dụ như các nhóm thanh niên và phụ nữ, câu lạc bộ trẻ em, người khuyết tật,

Tạo điều kiện cho người khuyết tật tham gia

Hoạt động sẽ thành công khi mà: cá nhân và cộng đồng mong muốn, phù hợp về văn hóa, thú vị và thỏa mãn người tham gia, và không quá tốn kém để phát triển và duy trì. Để tạo điều kiện cho những người khuyết tật tham gia vào các hoạt động vui chơi giải trí và thể thao, chương trình PHCNDVCD nên:

- cung cấp thông tin cho người khuyết tật về các hoạt động giải trí và thể thao có sẵn trong cộng đồng địa phương;
- liên kết những người khuyết tật với các câu lạc bộ/hiệp hội về vui chơi giải trí và hoạt động thể thao chủ đạo;
- đảm bảo trẻ em khuyết tật có cơ hội giống như những đứa trẻ khác tham gia vào các hoạt động vui chơi giải trí và thể thao ở trường;
- tìm hiểu những lựa chọn để hỗ trợ cá nhân cho phép những người khuyết tật tham gia, cho dù chủ động hay bị động;
- tạo điều kiện cho phương tiện truyền thông quảng bá tích cực về giải trí và thể thao cho người khuyết tật để khuyến khích thêm nhiều người khuyết tật tham gia.

Sử dụng các hoạt động giải trí và các hoạt động thể thao để nâng cao nhận thức về hòa nhập

Sự kiện lớn như Ngày Quốc tế người khuyết tật có thể là cơ hội nâng cao nhận thức, từ cấp độ quốc gia đến khu vực, về sự cần thiết của các hoạt động giải trí và thể thao. Những sự kiện này thường thu hút sự chú ý tích cực của phương tiện truyền thông, có thể nâng cao nhận thức của một số lượng lớn khán giả.

HỘP 23

Pakistan

Giải khúc côn cầu thế giới giành cho người khiếm thị

Tiếp theo việc đưa tin thành công giải khúc côn cầu thế giới cho người mù tại Pakistan, một số chương trình PHCNDVCD cho thấy sự gia tăng về số lượng các bậc phụ huynh hỏi về cơ hội học tập và giải trí cho con em bị khiếm thị của họ thông qua các phương tiện truyền thông địa phương và quốc gia.

Khuyến khích các chương trình chính thống trở nên toàn diện

Thông thường các chương trình vui chơi giải trí và thể thao chính thống không tính đến việc đưa người khuyết tật tham gia. Chương trình PHCNDVCD có thể làm việc với các chương trình vui chơi giải trí và thể thao này để tìm hiểu để người khuyết tật có thể tiếp cận được các hoạt động này. Chương trình PHCNDVCD có thể:

- tham khảo ý kiến của các tổ chức quốc gia và quốc tế để đảm bảo các chương trình phù hợp về văn hóa và địa lý tại địa phương, dành cho mọi người khuyết tật ở mọi lứa tuổi, khả năng, và giới tính sống tại đô thị và nông thôn;
- cung cấp ý tưởng và gợi ý về việc chỉnh sửa các hoạt động, thiết bị và địa điểm an toàn, nhấn mạnh là nhiều hoạt động có thể được chỉnh sửa mức phí tối thiểu hoặc không tính thêm chi phí;
- tạo điều kiện đào tạo cho nhân viên của các chương trình chính thống phát triển các kỹ năng và sự tự tin để hòa nhập cho người khuyết tật;
- vận động sự ủng hộ người khuyết tật cùng với các tổ chức của người khuyết tật để đảm bảo cơ hội tham gia các hoạt động giải trí và thể thao sẵn có và dễ tiếp cận cho người khuyết tật.

Các ấn phẩm như Sổ tay vui chơi và hòa nhập (11) và Thể thao, giải trí và vui chơi (12) cung cấp thêm thông tin và các ví dụ về cách hỗ trợ cho công tác hòa nhập ở các nước có thu nhập thấp.

Những ngày thể thao ở trường học

Chương trình PHCNDVCD có thể khuyến khích và hỗ trợ các ngày thể thao tại trường học. Những ngày hội thể thao có thể nâng cao nhận thức và hiểu biết giữa các trẻ em tuổi đi học bằng cách để các em khuyết tật và không khuyết tật chơi thể thao với nhau. Các sự kiện trên là một kinh nghiệm tích cực cho tất cả mọi người tham gia bao gồm cả trẻ em, phụ huynh, giáo viên, tình nguyện viên và quan chức thể thao. Họ sẽ có thái độ tích cực và niềm tin về người khuyết tật và nâng cao nhận thức về khả năng thể thao của trẻ em khuyết tật.

Phát triển và hỗ trợ các chương trình dành riêng cho người khuyết tật

Các chương trình dành riêng cho người khuyết tật tạo cơ hội cho người khuyết tật gặp gỡ những người khuyết tật khác, và cho phép họ cạnh tranh với những người khác ở mức độ kỹ năng tương tự. Chương trình PHCNDVCD có thể:

- đảm bảo người khuyết tật là người lãnh đạo và đóng một vai trò quan trọng trong quá trình ra quyết định khi xây dựng chương trình để đảm bảo rằng các chương trình vui chơi giải trí và thể thao phù hợp với nhu cầu của họ;
- huấn luyện phù hợp và cung cấp các nguồn lực để hỗ trợ người khuyết tật muốn thành lập các nhóm/câu lạc bộ vui chơi, giải trí và thể thao của mình;
- kết nối các nhóm/câu lạc bộ vui chơi giải trí cho người khuyết tật của địa phương với các nhóm thể thao/câu lạc bộ của các tổ chức quốc gia và quốc tế, ví dụ như Liên đoàn thể thao quốc tế cho người khuyết tật trí óc, Ủy ban Paralympic quốc tế, Olympic đặc biệt Quốc Tế, và Ủy ban thể thao quốc tế cho người khiếm thính.

Kết nối thông qua môn cờ vua

Một trong những mạng lưới lớn nhất của người khiếm thị ở Băng-la-đét là một câu lạc bộ cờ vua Braille với một mạng lưới các câu lạc bộ trong khu vực đô thị và nông thôn. Mạng lưới này cung cấp cơ hội không chỉ để thi và phát triển kỹ năng mà còn để giao lưu và liên kết giữa những người dân có cùng niềm đam mê.

Tư pháp

Giới thiệu

Tiếp cận tư pháp là một khái niệm rộng trong đó đề cập đến khả năng tiếp cận các hệ thống, thủ tục, thông tin, và các địa điểm được sử dụng trong việc quản lý nhà nước về tư pháp (13) của người dân. Tất cả mọi người sinh ra tự do và bình đẳng về nhân phẩm và quyền (14) và do đó tất cả mọi người phải có tiếp cận bình đẳng khi phẩm giá và quyền lợi của mình bị xâm phạm (15).

Người dân thường tìm đến công lý khi họ đã bị đối xử không đúng hoặc bị ngược đãi, ví dụ như khi họ đã là nạn nhân của một tội phạm. Trong khi tiếp cận công lý là một quyền con người thì nó cũng là nhân tố quan trọng trong việc thụ hưởng các quyền khác, ví dụ như nếu một người khuyết tật đã bị từ chối quyền làm việc họ có thể muốn tìm đến hệ thống tư pháp như là một biện pháp khắc phục (giải pháp) (13).

Nhiều người từ những nhóm thiệt thòi, kể cả những người khuyết tật, luôn phải đối mặt với các rào cản khi tiếp cận tư pháp (15). Không được tiếp cận với tư pháp, họ không có tiếng nói và không thực hiện các quyền, bị phân biệt đối xử (16), và kết quả là họ có thể trở nên dễ bị tổn thương và thiệt thòi (15).

Thành tố này cung cấp thông tin về một số khái niệm liên quan đến tiếp cận tư pháp cho người khuyết tật và cung cấp các gợi ý chương trình PHCNDVCD có thể giúp đỡ người khuyết tật vượt qua những rào cản khi cố gắng tiếp cận tư pháp như thế nào. Sự tham gia của những người khuyết tật trong thực thi pháp luật, ví dụ như như nhân chứng, bồi thẩm đoàn, luật sư vv cũng rất quan trọng nhưng không được đề cập ở đây.

HỘP 26

Công Ước về quyền của người khuyết tật – Điều 3: Tiếp cận tư pháp (2)

1. Các Quốc gia thành viên của Công ước này thừa nhận tất cả mọi người đều bình đẳng trước pháp luật và trong khuôn khổ pháp luật và được pháp luật bảo hộ và được hưởng những lợi ích của pháp luật một cách bình đẳng mà không có bất kỳ sự phân biệt đối xử nào.
2. Các Quốc gia thành viên của Công ước này cam kết nghiêm cấm tất cả các hành vi phân biệt đối xử đối với lý do khuyết tật và đảm bảo người khuyết tật được bảo hộ tích cực bằng luật pháp khỏi sự phân biệt đối xử vì bất kỳ lý do nào.

Thử thách của Netsanest do thái độ tiêu cực của cộng đồng

Cô gái 14 tuổi Netsanest từ miền Bắc Ethiopia. Cô bị mù khi còn nhỏ, nhưng không nhớ chính xác nó xảy ra như thế nào và khi nào. Lớn lên cô gái mù trong làng, cô cảm thấy vô dụng và thường bị gọi bằng cái tên như “awer” (một tên được sử dụng cho những người không thể nhìn thấy mà cũng có nghĩa là ngu ngốc). Khi mọi người đã đến thăm gia đình cô, cô thường trốn đi để không làm xấu hổ gia đình mình, và khi có lễ hội trong làng của cô, cô không bao giờ được phép tham gia.

Một ngày nọ, dì của cô đến thăm và nói với gia đình cô về trường học cho trẻ em mù trong một ngôi làng gần đó. Với sự cho phép của cha mẹ mình, Netsanest bắt đầu tham dự các trường này. Cô yêu đi học và sớm học được cách đọc và viết, nấu ăn và đi lại xung quanh làng của mình. Cô thậm chí còn bắt đầu thuê một ngôi nhà với vài người bạn mới của mình.

Một buổi tối, một người đàn ông trong làng tiếp cận Netsanest và yêu cầu cô ngủ với anh ta để đổi lấy tiền chi trả cho các chi phí học hành của cô. Netsanest từ chối, nói với anh rằng cô ấy chưa sẵn sàng để kết hôn và cô muốn tập trung hoàn thành việc học. Một vài ngày sau khi bạn bè của cô ra khỏi nhà, người đàn ông đã trở lại và nói với cô rằng là ở với anh ta, cuộc sống của cô sẽ dễ dàng hơn và nó sẽ là bí mật của họ. Một lần nữa cô từ chối. Tuy nhiên, người ông hăm hiếp cô. Cô hét lên nhưng không ai đến giúp.

Ngày hôm sau giáo viên trong trường nghe về câu chuyện của cô và đưa cô đến cảnh sát. Thay vì giúp đỡ cô, cảnh sát bắt đầu đổ lỗi cho cô vì những gì cô đã làm. Một số cô gái khiếm thị khác đã bị hăm hiếp trong làng và thái độ và niềm tin tiêu cực của cộng đồng về khuyết tật khiến người ta cho rằng đó là lỗi của họ. Tin tức nhanh chóng lan truyền khắp làng và mẹ của tên hiếp dâm đến gặp Netsanest, hét lên với cô và buộc tội cô “Mày đang làm cái gì vậy? Trước tiên, mày dụ dỗ con trai tao và khiến nó làm những điều tội lỗi và bây giờ mày đang cố gắng để làm ô nhục tên của nó ...”

Khi tin này đến tai cha mẹ Netsanest, họ không biết phải làm gì. Một mặt họ đã sợ hãi không dám làm gì vì họ lo lắng về sự an toàn Netsanest và sự xấu hổ do tình trạng này mang lại. Tuy nhiên, mặt khác họ muốn công lý cho Netsanest.

Mục tiêu

Người khuyết tật được tiếp cận với tư pháp trên cơ sở bình đẳng với những người khác để đảm bảo thụ hưởng đầy đủ các quyền và tôn trọng nhân quyền.

Vai trò của PHCNDVCD

Vai trò của PHCNDVCD là thúc đẩy nhận thức về quyền của người khuyết tật và hỗ trợ người khuyết tật và các thành viên gia đình của họ tiếp cận tư pháp nếu họ phải đối mặt với sự phân biệt đối xử và kỳ thị.

Kết quả mong đợi

- Các chương trình PHCNDVCD có thể hỗ trợ người khuyết tật tiếp cận tư pháp khi cần thiết.
- Người khuyết tật nhận thức được quyền của mình, các lựa chọn và các thủ tục để tiếp cận tư pháp.
- Các bên liên quan trong ngành tư pháp hiểu nhu cầu của người khuyết tật và không phân biệt đối xử.
- Người khuyết tật tiếp cận được các cơ chế tư pháp không chính thức khi quyền của họ bị vi phạm.
- Người khuyết tật tiếp cận được cơ chế tư pháp chính thức khi quyền của họ bị vi phạm.

Khái niệm chính

Người nắm quyền và người thực hiện nghĩa vụ

Hiểu biết về mối quan hệ giữa người nắm quyền và người thực hiện nghĩa vụ là một khái niệm quan trọng khi xem xét các quyền của người khuyết tật và tạo điều kiện cho họ tiếp cận tư pháp.

Người nắm quyền - người khuyết tật là người nắm quyền tức là họ có cả quyền lợi và trách nhiệm. Là người nắm quyền, họ có quyền đối với y tế, giáo dục, cơ hội làm việc, đất đai, nhà ở, và tham gia chính trị. Những quyền này và các quyền khác đều được nêu ra trong Công ước về Quyền của Người khuyết tật (2).

Người thực hiện nghĩa vụ - khi một người có quyền, người khác có nghĩa vụ tôn trọng, bảo vệ và thực hiện các quyền đó. Người thực hiện nghĩa vụ bao gồm các tổ chức cá nhân thuộc nhà nước (chính phủ) và phi nhà nước (ví dụ như các tổ chức phi chính phủ, các nhà lãnh đạo tôn giáo, các bậc cha mẹ) ở cấp quốc gia và cấp địa phương. Nhiệm vụ của các quốc gia được nêu trong Công ước về Quyền của Người khuyết tật (2).

Rào cản tư pháp

Tiếp cận tư pháp thường được dành cho những người giàu có, có liên quan chính trị, và những người sống trong khu vực đô thị. Người khuyết tật, đặc biệt là những người sống ở các nước có thu nhập thấp và thu nhập trung bình phải đối mặt với một số rào cản trong việc tiếp cận pháp lý. Những rào cản này bao gồm:

- Không có đầy đủ luật và chính sách bảo vệ người khuyết tật - ở nhiều nước không có luật cụ thể để bảo vệ quyền lợi cho người khuyết tật (15);
- Rào cản vật lý - người khuyết tật có thể không tiếp cận được đồn cảnh sát, tòa án, và các trụ sở khác của cơ quan nhà nước(13);
- Rào cản trong giao tiếp - người khuyết tật có thể sẽ không giao tiếp được hiệu quả với những người trong ngành tư pháp nếu không có thiết bị hỗ trợ thích hợp tại đó ví dụ như phiên dịch ngôn ngữ ký hiệu dành cho người khiếm thính;
- Thiếu thông tin có thể tiếp cận - không tiếp cận được thông tin, người khuyết tật có thể không biết làm hệ thống tư pháp hoạt động như thế nào và những quyền và trách nhiệm của họ (13);
- Rào cản kinh tế - chi phí lệ phí luật sư, án phí vv có thể là quá cao đối với người khuyết tật;
- Thiếu nhận thức về nhu cầu - cảnh sát và các quan chức khác có thể không hiểu được nhu cầu cụ thể của người khuyết tật trong việc tiếp cận tư pháp và làm thế nào để cung cấp các tiện nghi cần thiết (13).

Năng lực pháp lý

Điều 12 Công ước Quyền người Khuyết tật “Các Quốc gia thành viên của Công ước này thừa nhận người khuyết tật có năng lực pháp lý như những người khác trong mọi lĩnh vực của cuộc sống” (2). Nhiều người khuyết tật không được phép thực hiện năng lực pháp lý của họ, ví dụ như họ bị ngăn cản tham gia tố tụng và đưa ra bằng chứng khi ra tòa án. Điều này là do nhiều người nghĩ rằng người khuyết tật không có năng lực hành động. Công ước cũng nhận thấy rằng một số người khuyết tật có thể yêu cầu hỗ trợ trong việc thực hiện năng lực pháp lý của họ. Hỗ trợ cho quá trình ra quyết định như vậy có thể dưới nhiều hình thức, ví dụ như những người giúp đỡ một người có thể truyền tải các ý định của cá nhân đó cho người khác hoặc giúp đỡ anh/cô ấy để hiểu được những lựa chọn trong tầm tay, có thể giúp người khác nhận ra rằng một người dù bị khuyết tật nặng cũng là một người có lịch sử, có mối quan tâm và mục tiêu trong cuộc sống, và là người có khả năng thực hiện năng lực pháp luật của mình (17).

Thúc đẩy tiếp cận tư pháp

Bảo vệ pháp lý

Các quyền của người khuyết tật cần phải được công nhận trong hiến pháp, pháp luật và chính sách quốc gia. Một khi quyền lợi của người khuyết tật được pháp luật công nhận thì sau này, khi quyền lợi của họ bị xâm phạm, tòa án, cơ quan hành chính và trong một số trường hợp là các tổ chức nhân quyền, mới có thể đưa các biện pháp. Loại biện pháp khắc phục sẽ phụ thuộc vào sai phạm cần sửa chữa, ví dụ như yêu cầu một trường nhận sinh viên, đảm bảo tòa nhà chính phủ có thể tiếp cận được, phạt tiền người sử dụng lao động do có hành vi phân biệt đối xử trong hoạt động tuyển dụng, buộc các cơ quan y tế phát hành thẻ bảo hiểm y tế, và trừng phạt những hành vi bạo lực hoặc lạm dụng

Các cơ chế không chính thức – những hành vi không công bằng hay bất công thường có thể được giải quyết một cách hiệu quả ở cấp cộng đồng. Các cơ chế bảo trợ pháp lý không chính thức có thể tiếp cận được thông qua những nơi như tổ chức tôn giáo và phát triển, những người đứng đầu bộ lạc, tổ trưởng tổ dân phố và lãnh đạo thôn, các đoàn thể và hợp tác xã, các chuyên gia giáo dục và y tế, nhân viên xã hội, chủ hộ.

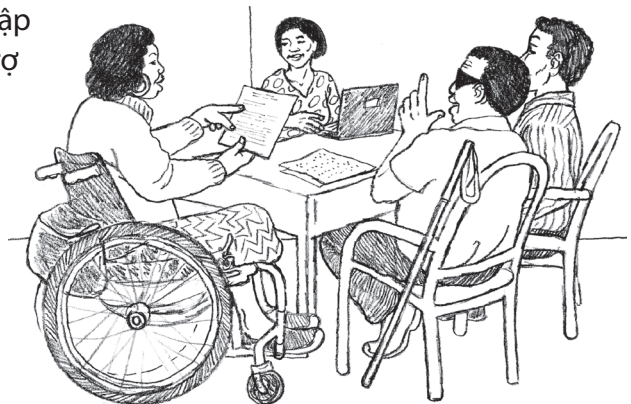
HỘP 28

Ấn Độ

Tư pháp phi chính thức mở ra một hướng đi mới

Tại Orissa, Ấn Độ, một chương trình phòng chống bệnh phong dựa vào cộng đồng đã phối hợp với những người lớn tuổi và các nhà lãnh đạo tôn giáo để tìm một giải pháp cho một người đàn ông bị buộc phải rời khỏi nhà và ngôi làng của mình vì ông mắc bệnh phong. Và sau đó, người ta đã thông nhất rằng sau khi hoàn tất lễ tôn giáo để đổi tên và đổi ngày sinh, người đàn ông sẽ có thể quay trở lại gia đình của mình với một tên mới và tham gia một lần nữa trong đời sống cộng đồng.

Cơ chế chính thức - khi một người không thể tiếp cận quyền lợi của mình thông qua các cơ chế không chính thức, thì sau đó quá trình bảo vệ pháp luật chính thức cần phải được sử dụng nhiều hơn. Ví dụ như hành động pháp lý thực hiện thông qua các tòa án. Thông thường đây chỉ là biện pháp cuối cùng vì nó tốn kém, chậm, và yêu cầu tư vấn pháp lý chuyên nghiệp. Những người khuyết tật sống ở các nước có thu nhập thấp thường chỉ có thể có được sự hỗ trợ của Trung tâm trợ giúp pháp lý miễn phí hoặc từ các tổ chức nhân quyền, tổ chức của người khuyết tật hoặc phát triển. Điều quan trọng là bất kỳ quyết định pháp lý nào cũng phải do các cá nhân hoặc nhóm người có liên quan đưa ra.

Tìm kiếm công bằng với sự trợ giúp tư pháp miễn phí

Một số nhân viên khiếm thính làm việc ở quầy đếm tiền đã bị chấm dứt hợp đồng khi ngân hàng Manila nơi họ làm việc đã mua máy đếm tiền. Những người lao động này, với sự hỗ trợ của KAMPI, Liên đoàn Quốc gia của các Tổ chức của người khuyết tật Philippines, đã tiếp cận một nhóm các luật sư và nhóm này đã đồng ý cung cấp trợ giúp tư pháp miễn phí. Sau một số năm, Tòa án Tối cao Phi-líp-pin phán đã quyết, trên cơ sở luật chống phân biệt đối xử quốc gia về khuyết tật, việc chấm dứt trên là bất hợp pháp và phân biệt đối xử. Ngân hàng được lệnh phải trả lại tiền lương cho người lao động cho tất cả những năm họ không có việc làm, và tiếp tục được lệnh phải nhận họ trở lại làm việc. Thay vì lựa chọn để trở lại làm việc cũ, những người lao động này đã sử dụng tiền bồi thường để bắt đầu các hoạt động kinh doanh nhỏ.

Nhận thức pháp luật

Nhận thức pháp luật là nền tảng đấu tranh với bất công. Người khuyết tật không thể tìm kiếm biện pháp khắc phục bất công khi họ không biết các quyền và quyền được hưởng lợi của họ theo pháp luật (18). Khi người khuyết tật và các thành viên gia đình họ nhận thức được các quyền của mình, họ có thể bảo vệ tốt hơn các quyền và nói ra khi họ bị người khác lạm dụng quyền của mình.

Trợ giúp pháp lý

Chi phí liên quan đến các quá trình pháp lý chính thức khá cao và thường làm nản lòng người dân đi tìm công lý. Hỗ trợ trợ giúp pháp lý có thể giúp mọi người từ các nhóm thiệt thòi, kể cả những người khuyết tật bắt đầu và theo đuổi công lý (18). Các chương trình trợ giúp pháp lý tài trợ và hỗ trợ như tư vấn cho người dân về những vấn đề pháp lý của họ, giúp mọi người hiểu rõ quyền lợi của mình và những luật liên quan, và đại diện cho họ tại tòa án. Chính phủ các nước thường chịu trách nhiệm về trợ giúp pháp lý, tuy nhiên, trong trường hợp chính phủ bị hạn chế năng lực thực hiện đầy đủ trách nhiệm của mình, các tổ chức phi chính phủ chính là nguồn hỗ trợ quan trọng (18).

Trung tâm pháp luật cộng đồng

Một cách để cung cấp dịch vụ pháp lý cho những người có ít nguồn lực, không đủ để đáp ứng các yêu cầu về điều kiện trợ giúp pháp lý là sử dụng trung tâm pháp luật cộng đồng (TTPLCĐ) hoặc các trường luật. TTPLCĐ thường là các tổ chức phi lợi nhuận nhỏ cung cấp một loạt các dịch vụ pháp lý. Họ là một nguồn lực quan trọng, công việc của họ bao gồm tư vấn và hỗ trợ, giới thiệu, trình bày tại tòa án nếu thích hợp, cung cấp thông tin về các vấn đề pháp lý. Họ cũng đóng một vai trò quan trọng trong việc nâng cao nhận thức, giáo dục cộng đồng về các vấn đề pháp luật, vận động hành lang và xây dựng các chính sách, ví dụ như ủng hộ cho sự phát triển của một hệ thống pháp luật công bằng, và nỗ lực hướng tới việc cải cách các thủ tục pháp lý và hành chính.

Một tính năng quan trọng của trung tâm luật pháp cộng đồng là việc sử dụng tình nguyện viên trong việc cung cấp các dịch vụ. Do đó, “cộng đồng” đề cập đến thời gian và những kiến thức chuyên môn không được trả phí của luật sư hành nghề, sinh viên và những người khác. Các trung tâm thiết lập mối quan hệ với các người hành nghề luật sư tư nhân ví dụ như họ thương lượng thỏa thuận với luật sư tư nhân, và thiết lập các mối quan hệ hợp tác với các trường đại học luật.

HỘP 30

Ecuador

Giúp trẻ quay lại trường học

Một cô bé ở Quito, Ecuador không được phép học vì cha mẹ cô buộc cô phải đi ăn xin trên đường phố. Bà ngoại của đứa trẻ rất quan ngại về việc này. Sau khi không thể giải quyết vấn đề trong nội bộ gia đình, bà ngoại của cô bé đã đề nghị chương trình PHCNDVCD giúp bà bảo vệ quyền nuôi đứa cháu. Chương trình liên lạc với bên trợ giúp pháp luật để hỗ trợ và đưa ra lời khuyên cho bà. Họ đã nhận hỗ trợ trường hợp này và bây giờ, người bà có quyền nuôi cháu gái của mình và cô bé thì cảm thấy rất vui vì đã được quay trở lại trường học

Các hoạt động đề xuất

Chương trình PHCNDVCD có thể thực hiện một loạt các hoạt động, thường xuyên phối hợp với các tổ chức của người khuyết tật và các tổ chức xã hội khác, để hỗ trợ người khuyết tật tiếp cận với công lý.

Hiểu biết về bối cảnh địa phương

Để hỗ trợ hiệu quả người khuyết tật tiếp cận tư pháp, các chương trình PHCNDVCD cần phải hiểu bối cảnh địa phương nơi họ làm việc. Chương trình nên:

- Tìm hiểu pháp luật (cả pháp luật nói chung và pháp luật về người khuyết tật), các tổ chức người khuyết tật và các dịch vụ trợ giúp pháp lý có thể được sử dụng như nguồn lực để giúp nhân viên PHCNDVCD hiểu các quy định pháp luật này;
- Tìm hiểu về cách thức thực thi pháp luật, cán bộ cưỡng chế thi hành luật tại địa phương, ví dụ như nhân viên cảnh sát có thể là nguồn hướng dẫn giúp nhân viên PHCNDVCD hiểu cách làm thế nào để báo cáo một tội phạm và xác định những cơ chế bảo vệ hiện có dành cho các nạn nhân và nhân chứng;
- Xác định nguồn lực sẵn có (cả chính thức và không chính thức) trong khu vực địa phương. Điều này sẽ giúp hỗ trợ người khuyết tật tiếp cận tư pháp, ví dụ lãnh đạo địa phương (chính quyền địa phương, tổ dân phố, làng xã và các nhà lãnh đạo tôn giáo), giáo viên, các tổ chức của người khuyết tật, các chuyên gia y tế, đoàn thể và hợp tác xã, và nhân viên tòa án thực thi pháp luật, các dịch vụ trợ giúp pháp lý và các trung tâm luật pháp cộng đồng.

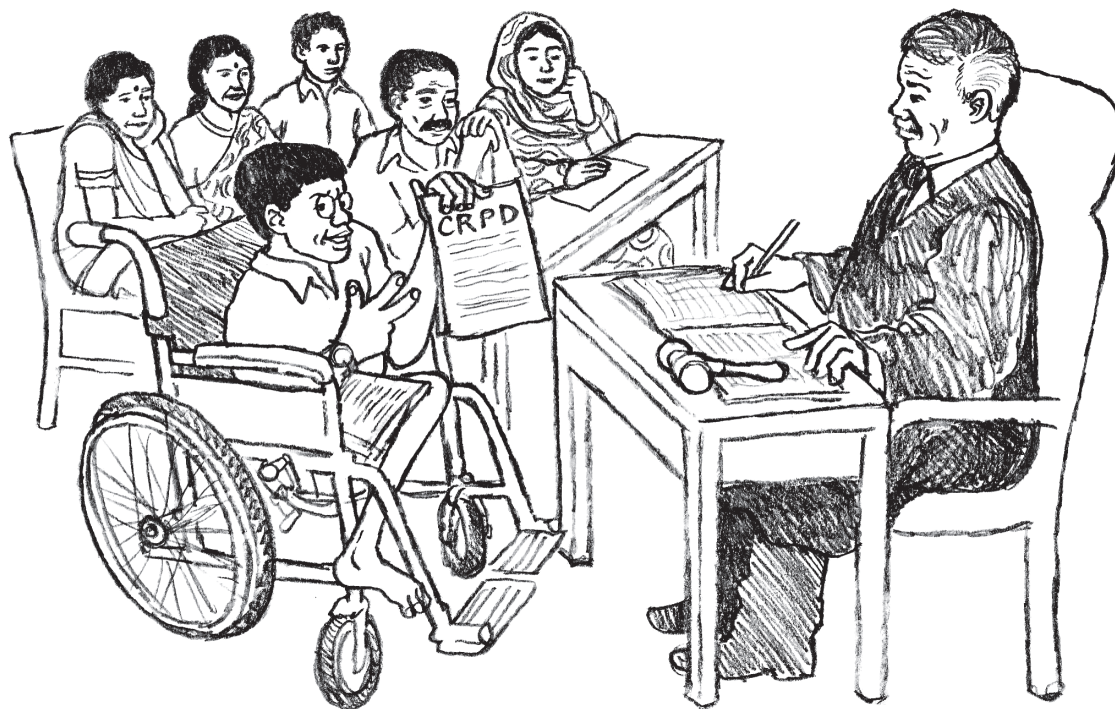
Xây dựng mạng lưới và liên minh với các bên liên quan

Chương trình PHCNDVCĐ nên làm việc cùng với các tổ chức của người khuyết tật và các nhóm tự lực để phát triển mối quan hệ tốt có ảnh hưởng đến các thành viên cộng đồng và các nhóm để chuẩn bị và đối phó với bất kỳ sự bất công tiềm tàng hoặc hành động trái pháp luật nào đối với người khuyết tật.

Nâng cao nhận thức về quyền

Các chiến lược thúc đẩy nhận thức pháp luật có thể được thực hiện bởi các chương trình PHCNDVCĐ, chương trình này có thể:

- phối hợp với các tổ chức của người tàn tật để đảm bảo rằng người khuyết tật và gia đình của họ nhận thức được quyền lợi của mình;
- phổ biến thông tin dưới hình thức dễ tiếp cận về quyền khuyết tật và làm thế nào để tiếp cận các quyền đó;
- tham gia vào các hoạt động nâng cao nhận thức cùng với các tổ chức người khuyết tật, tổ chức nhân quyền và các nhóm tự lực;
- Hỗ trợ các tổ chức của người dân và các tổ chức nhân quyền để đào tạo vấn đề người khuyết tật cho các ngành và người ra quyết định chủ chốt ở cấp cộng đồng và cấp huyện, ví dụ như các cán bộ thực thi pháp luật và cán bộ tòa án, những người hành nghề y, giáo viên, nhà lãnh đạo tôn giáo và các doanh nhân;

Thúc đẩy quyền lợi hợp pháp và tăng cường năng lực

Một dự án thí điểm ba năm để thúc đẩy các quyền hợp pháp và nâng cao vị thế của người khuyết tật tại tiểu thành phố Yeka, Addis Ababa, Ê-ti-ô-pi-a, được thực hiện bởi tổ chức Handicap International phối hợp với Hiệp hội quốc gia Ê-ti-ô-pi-a về người khuyết tật trí tuệ (ENAIID) và Hiệp hội Bar Ê-ti-ô-pi-a. Dự án làm việc để thúc đẩy các quyền hợp pháp của người khuyết tật, giảm thiểu rủi ro của bạo lực tình dục và HIV / AIDS.

Một điều tra cơ bản về bạo lực tình dục đối với người khuyết tật tìm thấy rằng 46% số người được hỏi đã phải chịu bạo lực tình dục, 83,5% đã không tiếp cận với bất kỳ hình thức giáo dục nhận thức nào về giới, và 88,3% không được tiếp cận hoặc đã bị từ chối thông tin về giáo dục giới tính, giáo dục sức khỏe sinh sản cũng như đào tạo sự quyết đoán. Các cuộc phỏng vấn với các cá nhân và những cuộc thảo luận nhóm tập trung đã giúp cung cấp thêm bằng chứng và làm rõ hơn về kết quả điều tra và xác định biện pháp can thiệp thích hợp để xử lý những nguyên nhân gốc rễ của tình trạng lạm dụng.

Dự án tiếp tục hỗ trợ rà soát và phân tích pháp luật hiện hành ở Ê-ti-ô-pi-a, tập huấn cho các nhân viên thực thi pháp luật, xã hội dân sự và các thành viên cộng đồng, phát triển một hệ thống chuyển tuyến, sản xuất một cuốn hướng dẫn chuyển tuyến thân thiện với người dùng và cung cấp miễn phí tâm lý xã hội và tư vấn pháp luật và đại diện trước tòa án.

Thúc đẩy tiếp cận cơ chế phi chính thức nếu thích hợp

Quy trình pháp lý chính thức có thể không phải lúc nào cũng là cơ chế thích hợp nhất. Các cơ chế không chính thức thường có thể có hiệu quả hơn và nhanh hơn, ít tốn kém và dễ tiếp cận hơn đối với các thành viên cộng đồng. Ví dụ, các chương trình PHCNDVCD có thể hỗ trợ tiếp cận các biện pháp tư pháp không chính thức bằng cách:

- làm việc với các trường học địa phương để khuyến khích họ nhận trẻ khuyết tật vào học;
- tiếp cận cộng đồng địa phương và các nhà lãnh đạo tôn giáo để giúp giải quyết tranh chấp gia đình, ví dụ như tranh chấp về quyền kết hôn khi một hoặc cả hai người bị khuyết tật;
- làm việc với các hợp tác xã nông nghiệp để đảm bảo rằng nông dân khuyết tật được tiếp cận với các nguồn lực tập thể ở cộng đồng;
- làm việc với các ngân hàng, giúp khách hàng khuyết tật quản lý tài khoản của mình và tiếp cận tín dụng;
- hỗ trợ bác sĩ địa phương có một phiên dịch viên ngôn ngữ ký hiệu để các thành viên của cộng đồng người khiếm thính có thể tiếp cận và sử dụng các cơ sở chăm sóc sức khỏe;
- làm việc với tổ trưởng tổ dân phố hoặc lãnh đạo tôn giáo và người đứng đầu của gia đình để hỗ trợ người khuyết tật đòi quyền thừa kế của họ.

Tiếp cận các dịch vụ tư pháp thông qua các mạng lưới cộng đồng

Một người đàn ông ở Ghana sống với cô con gái duy nhất cũng là người bị khuyết tật thị giác. Khi ông trở bệnh người con gái chăm sóc ông trong nhiều năm cho đến khi ông qua đời. Khi người thân của người đàn ông nghe nói về cái chết của ông, họ đến và lấy đi tất cả đồ đạc của ông và đe dọa đẩy con gái của ông ra khỏi nhà. Người con gái đó đã tìm kiếm tư vấn pháp lý từ mạng lưới hỗ trợ cộng đồng địa phương và kết quả là cô đã xin được trợ cấp hưu trí của cha mình và nhận lại đồ đạc vốn thuộc về cô, kể cả toàn bộ điền trang của cha mình.

Hỗ trợ hoạt động pháp lý nếu thích hợp

Chương trình PHCNDVCD cần:

- xây dựng các mối quan hệ liên minh chặt chẽ với các thành viên đáng tin cậy trong cộng đồng pháp lý;
- nhờ tư vấn pháp lý để tìm ra pháp luật nào là phù hợp để giải quyết các loại phân biệt đối xử khác nhau, ví dụ như thỏa thuận ở địa phương, luật pháp quốc gia hay công ước quốc tế hoặc điều ước quốc tế;
- tôn trọng quyết định của người khuyết tật về việc theo đuổi một hành động pháp lý;
- xem xét các rủi ro liên quan tiến hành một hành động pháp lý, ví dụ như cân nhắc về thời gian, chi phí và an ninh, đặc biệt là khi có thể không có pháp luật và cơ chế bảo vệ hiệu quả;
- đảm bảo rằng người khuyết tật và gia đình của họ tham gia vào đến quy trình pháp lý và cũng nhận thức được những rủi ro liên quan;
- nâng cao nhận thức về các tổ chức và làm việc cùng với các tổ chức giải quyết các vấn đề pháp lý cho các thành viên nghèo hơn của cộng đồng, ví dụ như cộng đồng hoặc cáctợ giúp pháp lý, trung tâm luật sư và/hoặc các trung tâm nhân quyền quốc tế và phát triển.

Một cuộc chiến giành lại sự công bằng thắng lợi

Một tổ chức người khuyết tật Nepal đã đưa chính phủ Nepal ra Tòa án Tối cao vì cho rằng, theo Công ước về Quyền trẻ em, việc trẻ em sử dụng chữ nổi Braille phải ngồi và hoàn thành các kỳ thi tại trường công lập trong cùng một thời gian như trẻ em không bị khiếm thị khác là sự phân biệt đối xử đối với trẻ. Họ đã thành công và đạt được một cam kết cho phép trẻ em sử dụng chữ nổi Braille được thêm 30 phút trong tất cả các kỳ thi.

Tài liệu tham khảo

1. Dhunagna BM. *Cuộc sống của những người phụ nữ khuyết tật ở Nepal: Dễ bị tổn thương nhưng không nhận được hỗ trợ*. Luận án Thạc sỹ, Học viện Công nghệ Châu Á, Thái Lan, 2003.
2. *Công ước về Quyền của người khuyết tật*. Liên Hợp Quốc, 2006 (www.un.org/disabilities/convention/conventionfull.shtml, truy cập 16/06/2010).
3. *Báo cáo Thế giới về Khuyết tật*. Geneva, Tổ chức Y tế Thế giới, 2010 (sắp được phát hành).
4. Mabangwe JP. *Người khuyết tật trở thành cha/mẹ và được hưởng những lợi ích của những người làm cha mẹ sống trong cộng đồng*. PHCNDVCEĐ, Mạng lưới châu Phi (www.afri-can.org/MA%20DISABILITY%20AND%20PARENTHOOD.php, truy cập 17/06/2010).
5. Limaye S. *Tình dục và phụ nữ khuyết tật giác quan*. In: Hans A, Patri A. *Phụ nữ, khuyết tật và bản sắc*. Luân đôn, Nxb. Sage Publications, 2003.
6. *Quyền đối với y tế (Tờ thông tin số 31)*. Geneva, Văn Phòng của Cao ủy Nhân Quyền Liên Hợp Quốc, 2008 (www.ohchr.org/Documents/Publications/Factsheet31.pdf, truy cập 16/06/2010).
7. *Trao tiếng nói cho người không có tiếng nói. Một phương pháp giao tiếp để vận động*. Công ty Truyền thông Giáo dục Y tế Campuchia (CHEMS), Campuchia, Healthlink Worldwide, Mạng lưới Thông tin Hành động Y tế, Trợ giúp xã hội và Phục hồi chức năng cho nhóm dễ tổn thương thể chất (SARPV), Băng-la-đét, 2007 (www.healthlink.org.uk/PDFs/cfalearningpublication.pdf, truy cập 17/06/2010).
8. Ca sỹ-nhạc sỹ Stevie Wonder được chọn là Người mang thông điệp Hòa bình của Liên Hợp Quốc. Trung tâm tin tức Liên Hợp Quốc, 2009 (www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=33118&Cr=disable&Cr1=, truy cập 17/06/2010).
9. *Từ sân cỏ: thể thao vì sự phát triển và hòa bình trong hành động*. Nhóm công tác quốc tế về Thể thao vì Phát triển và Hòa bình, 2007 (www.righttoplay.com/International/news-and-media/Documents/Policy%20Reports%20docs/From_the_Field_Full_Doc_Web.pdf, truy cập 16/06/2010).
10. Kidd, B. *Một phong trào xã hội mới: Thể thao vì sự phát triển và hòa bình*. Thể thao trong Xã hội, 2008, 11:370–380.
11. *Hòa nhập vui vẻ: thể thao và trò chơi như các công cụ của phục hồi chức năng, sự tương tác và hòa nhập cho trẻ em và thanh niên khuyết tật*. Tổ chức người khuyết tật thế giới, Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit GmbH (gtz), Medico International, 2008 (www.sportanddev.org/learnmore/?uNewsID=12, truy cập 16/06/2010).
12. *Thể thao, giải trí và vui chơi*. UNICEF, 2004 (www.unicef.org/publications/index_23560.html, truy cập 16/06/2010).
13. Lord JE, Guernsey KN, Balfe JM, Karr VL, Flowers N (eds). *Nhân quyền. Vâng! Hành động và vận động về nhân quyền cho người khuyết tật*. Đại học Minnesota – Trung tâm nguồn về Nhân quyền, 2007 (www1.umn.edu/humanrts/edumat/hreduseries/TB6/pdfs/Manuals/final_pdf_default_withcover.pdf).
14. *Tuyên ngôn toàn cầu về Nhân quyền*, 1948 (www.ohchr.org/en/udhr/pages/introduction.aspx).
15. *Lên chương trình cho các dịch vụ tư pháp: tiếp cận cho tất cả mọi người: một hướng dẫn thực hành về một phương pháp tiếp cận dựa trên nhân quyền đối với các dịch vụ tư pháp*. Chương trình Phát triển của Liên Hợp Quốc, Bangkok, 2005 (http://hrbportal.org/wp-content/files/1233230279_8_1_1_resfile.pdf).
16. *Tiếp cận với Tư pháp và Luật lệ Pháp luật*. Chương trình Phát triển Liên Hợp Quốc (www.undp.org/governance/focus_justice_law.shtml).
17. *Chương sáu: từ quy định đến thực tiễn: thực hiện Công ước: năng lực pháp luật và quá trình đưa quyết định được hỗ trợ*. Trong cuốn: Cẩm nang cho các nghị sĩ về Công ước về Quyền của Người khuyết tật. UN Enable (www.un.org/disabilities/default.asp?id=212), truy cập ngày 1/7/2010).
18. *Tiếp cận với các dịch vụ tư pháp*. Chương trình Phát triển của Liên Hợp Quốc, 2004, (www.undp.org/governance/docs/Justice_PN_English.pdf, truy cập ngày 16/6/2010).

Khuyến nghị đọc thêm

Griffo G, Ortali F, eds. *Cẩm nang đào tạo về nhân quyền cho người khuyết tật*. Bologna, AIFO, 2007 (www.aifo.it/english/resources/online/books/cbr/manual_human_rights-disability-eng07.pdf, truy cập 16/6/2010)

Ủy ban Quốc tế về Thể thao cho Người khiếm thính: www.deaflympics.com (truy cập 16/6/2010)

Liên hiệp Thể thao Quốc tế cho Người Thiếu năng Trí tuệ: www.inas-fid.org (truy cập 16/6/2010)

Ủy ban Thế vận hội thể thao thế giới cho người khuyết tật: www.paralympic.org (truy cập 16/6/2010)

Tăng cườngarnessing the power of sport for development and peace: recommendations to governments. *Right to Play*, 2008 (www.righttoplay.com/International/news-and-media/Documents/Final%20Report%20revised%202010.pdf, truy cập 16/6/2010)

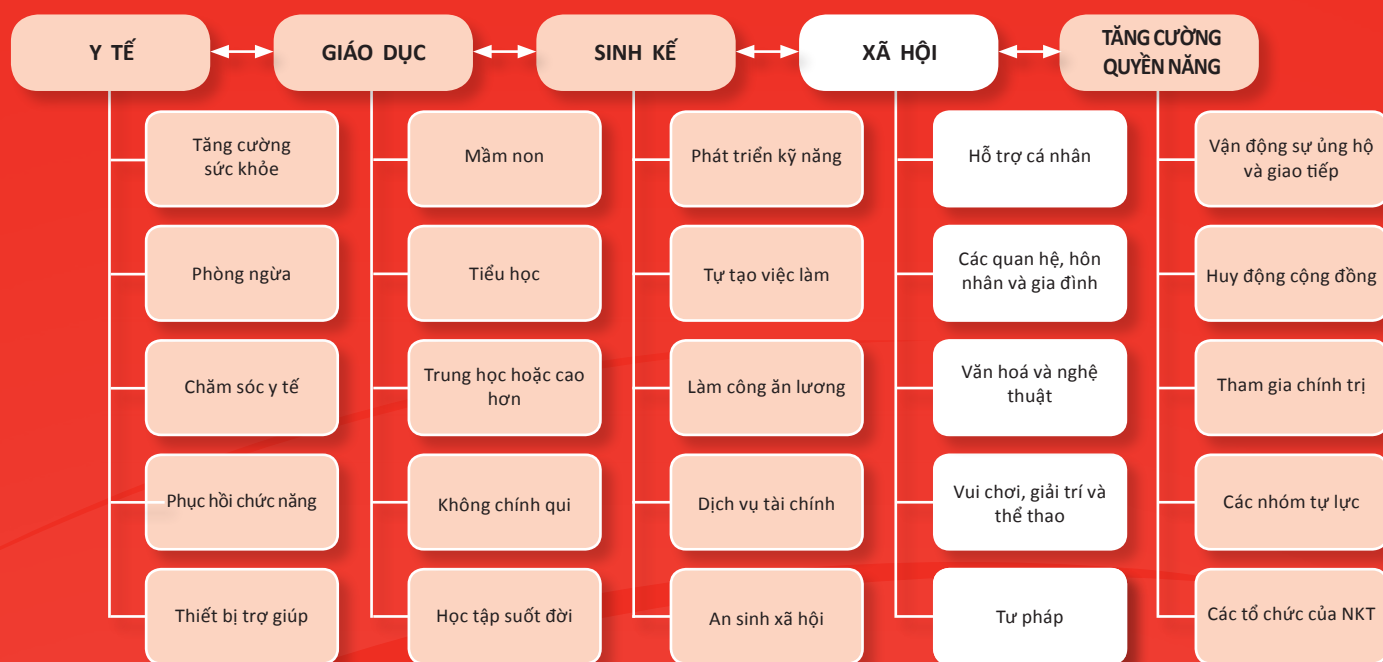
Thế vận hội thể thao thế giới đặc biệt: www.specialolympics.org (truy cập 16/6/2010)

Thomas M, Thomas MJ. *Giải quyết các mối quan tâm với phụ nữ khuyết tật trong PHCNDVC*. UN ESCAP Hội thảo về Phụ nữ khuyết tật. Bangkok: Thái Lan, 2003 (www.worldenable.net/wadbangkok2003/paperthomas.htm, truy cập 17/6/2010)

UNESCAP. *Tập trung vào khả năng, ủng hộ sự đa dạng: những điểm sáng Thập kỷ Châu Á-Thái Bình Dương về Người Khuyết tật*, 1993-2002. Tài liệu về Chính sách Xã hội Số. 13, 2003 (www.unescap.org/esid/psis/publications/spps/13/Focus-T.pdf, truy cập 16/6/2010)

Thể thao vì Sự phát triển và Hòa Bình của Liên Hợp Quốc: www.un.org/themes/sport/ (truy cập 16/6/2010)

MA TRẬN PHCND CVĐ

BAN ĐIỀU PHỐI CÁC HOẠT ĐỘNG HỖ TRỢ
NGƯỜI KHUYẾT TẬT VIỆT NAM

TỔ CHỨC CARITAS - CỘNG HÒA LIÊN BANG ĐỨC
CARITAS GERMANY